

ВЕЛІКИЙ
АЗЕРБАЙДЖАНСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

70 25-
60 85-

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

№7 липень 1952

+ 1 выкройка

Беларусь-Радзіма

Беларусь-Радзіма, вольная старонка,
Вольным тваім далям краю не відаць.
Пра тваіх герояў — партызанаў смелых —
Пушчы і дубровы славаю шумяць.

Тут збіраў на бітву дзед Талаш унукаў,
На разгром фашыстаў вёў атрад Мінай,
І пускаў Заслонаў пад адкос саставы —
Вызвалялі хлонцы наш вялікі край.

Ехалі салдаты сталінскага войска
Грознымі палкамі шляхам на Берлін,
Выганялі-гналі ворагаў паганых,
З Беларусі нашай — вольнае зямлі.

Сёння з песняй звонкай мы ідзем на працу,
Па краіне вольнай водзім паязды,
І будуюм мы заводы і палацы,
Каля хатаў новых садзім мы сады.

Не заслоняць хмары шырыні прастораў,
Свеціць вечна ў небе сонца над табой.
З бацькам нашым родным — Сталіным любімым —
Беражэм цябе мы, мір наш і спакой.

Беларусь-Радзіма, вольная старонка,
Пра цябе дубровы славаю шумяць.
І тваёй вялікай і тваёй магу най,
Багатырскай сіле краю не відаць.

Словы А. РУСАКА

Муз. В. АЛОУНІКАВА

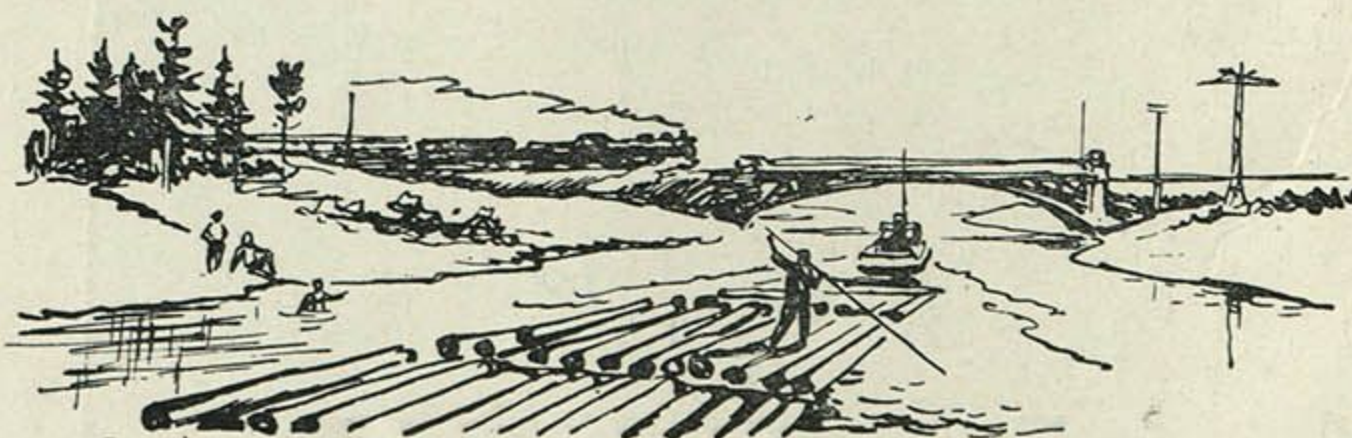
Беларусь Ра-

дзі - ма, воль - на - я ста - рон - ка, далям тваім воль - ным краю не ві -

даць. Пра тва - іх ге - ро - яў, пар - ты - за - наў сме - лых

пушчы і дуб - ро - вы сла - ва - ю шу - мяць.

даць. Гэй!

Государственный
ордена Ленина
Библиотека
им. В. И. Ленина

ПРОЛЁТАРЫИ УСІХ КРАІН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

Зок-2

1844

Белл

Работніца і сялянка

2354-н-53 6599 ВІДАННЕ ЦК КП(б)Б

ГОД ВІДАНА ДВАЦАЦЬ ВОСЬМЫ

7

ЛІПЕНЬ 1952

Рабочыя рамонтных цэхаў Калінкавіцкага вагоннага дэпо добра ведаюць маладую электразваршчыцу Кацярыну Говар.

У пачатку года яе выпрацоўка складала 180—200 процантаў. У красавіку і маі яна выканала па тры нормы. Яшчэ больш высокай прадукцыйнасці працы дабілася яна ў чэрвені.

На здымку: комсамолка, перадавая электразваршчыца Калінкавіцкага вагоннага дэпо Кацярына Говар.

Фото Б. Мельнікава.

Восьмае ЛЕТА

Янка БРЫЛЬ

ПРЫХОД незабыўных дзён быў папярэджа-ны гулам гармат. Мінула восем год, а ў памяці жыве той несціханы грукат, што каціўся з усходу на захад, не даючы заснуць ад радаснага хвалявання... Гул з кожным днём набліжаўся. З кожнай гадзінай усё бліжэй чуваць была магутная хада непераможнага волата — савецкага воіна, носьбіта вызвалення. А перад ім каціліся разбітыя нястрымным націскам, ахопленыя панікай, фашысцкія ваякі.

Ліпень сорак чацвертага года.

Пачуцці, якія нельга акрэсліць словам радасць. Яна была вялікая і неабдымная, як мора, гэтая народная радасць. Яна шумела, як хвалі прыбою, як шторм.

Над патаптанай чужынцам зямлёй, нарэшце, адкрылася чыстае, светлае неба. Маткі спакойна ўзнялі ў яго вочы — няма ўжо там смерці, яе не прынясуць адтуль бамбавозы з крыжамі на крыллях. А дзецям хацелася бегчы ды бегчы па роднай траве — напразткі, куды хочаш! — бо ўсюды, нарэшце, свабода, жыццё. З матылямі на кветках, з даспелымі вішнямі ў садзе, з прыязнай усмешкай на тварах людзей.

А тысячы тых, што прынеслі гэта жыццё — загарэлыя, мужныя, родныя — няспынна крочылі пад спёкай ліпеня на захад. Да іх далучаліся тысячы новых салдатаў — нашых беларускіх партызан.

Песня матораў — у небе, пад небам — і песня сэрцаў, якая добра ўкладалася ў простыя словы суровай салдацкай песні:

Ідзе вайна народная,
Свяшчэнная вайна!..

І вось вайна прайшла!..

Наступнае лета было ўжо летам міру. Ніхто больш не таптаў збажыны — яна пераможна шумела хлебным золатам калосся, назаўсёды схаваўшы пад сабой сляды нядаўніх бітваў. Жывіцай пахлі сцены новых хат, праз сеткі рыштаванняў чырванела цэгла. Натхнёнай працай адбудовы ахоплены былі і гарады і вёскі. Паласкалася ў сонцы лісце маладых прысадаў абাপал спакойных дарог. Над рэкамі шумела, закончыўшы свой першы год вучобы, дзетвара. На паліцы бібліятэк і кнігарняў адна за адной паступалі новыя кнігі. І як самае новае, самае большае дасягненне першага года мірнай працы, на ўскраіне Мінска закладаліся падмуркі новых заводаў-гігантаў.

І так пайшлі яны — за годам год, за перамогай перамога.

І кожны год у ліпені мы азіраемся назад, каб вокам дбайных гаспадароў акінуць пройдзены шлях, каб падлічыць здабыткі і яшчэ раз шчасліва ўсміхнуцца ад думкі, што з кожным годам здабыткі нашы падлічваць — усё цяжэй!

Цудоўны сёлета наш восьмы мірны ліпень!

Духмяным ліпавым цветам цярушыцца ён на асфальт новых вуліц сталіцы, ападае на ціхую роўнядзь празрыстых лясных азёраў. Зелёнай лясоў, даспяваючым золатам жыта ляжыць ён пад чыстым блакітам. У светлай сіні зацвіўшага лёну нібы бачыш спакойную сіню нябёсаў, а колерам ранняй зары цвіце густая, салодкая канюшына.

Муляр Віцебскага аблбудтрэста Ефра-сіння Хобатава штодзённа выконвае за-данне на 150—200 процантаў.

На здымку: Е. Хобатава за работай.

Фото М. Вароніна
(Фотахроніка БелТА)

У засені лясоў, дзе плёскаюць паблізу хвалі
цёплых рэк, пяюць уранні піонерскія горны. Аб свет-
лай радасці, аб незраўнаным шчасці маленства со-
вецкіх дзяцей.

Над гарадамі, што ўстаюць з руін, уранні
пяюць-пераклікаюцца заводскія гудкі. Аб нашай
творчай натхнёнай працы, якою мы надзейна ма-
цуем мір.

Гудуць маторы новых беларускіх трактараў —
на будаўніцтве, на палях. Гудуць па дарогах мато-
ры дужых самазвалаў з зубрамі на радыятарах. Да-
лёка ідуць яны, гэтыя зубры! Не першы год іх ве-
даюць і любяць і над Волгай, і ў Крыму, дзе мы
памагаем краіне здзяйсняць, праводзіць у жыццё
велічныя сталінскія планы кунізму. Далёка дахо-
дзіць па рэках Радзімы наша беларуская сасна!
Высока ўздываецца наша звонкая цэгла! Каму не
вядомы дапытлівы розум і спрытныя дужыя рукі
нашых людзей!

Цяпер, калі мы сустракаем гасцей з Германіі, з
Польшчы, з Італіі, з далёкага і роднага Кітая, ця-
пер для нас з новаю, свежаю сілай гучаць словы
Янкі Купалы пра Беларусь:

А суседзі глядзяць,
Дзівяцца суседзі:
То-ж яна з мужыкоў,
А як вышла ў людзі!..

У людзі мы вышлі даўно, у людзі нас вывеў
Кастрычнік. Дзівіцца трэба, не надзівіцца сусе-
дзям, як мы выраслі, як мы ўздужалі за гэтыя тры-
ццаць пяць год! Дзівіцца трэба, як можна, поплич з
народамі нашай адзінай савецкай сям'і, ішоў бела-
рускі народ у змаганні за волю Радзімы! Дзівіцца
трэба на песню, якую шуміць-спявае сёлета калгас-
нае збожжа ад Буга да Дняпра, ад Прыпяці і да
Дзвіны на палях уз'яднанай калгаснай БССР. Яшчэ
больш трэба дзівіцца суседзям у цэхах новых за-
водаў і фабрык нашай індустрыяльнай рэспублікі.
Дзівіцца трэба ў тэатрах і школах, на стадыёнах і
ў інстытутах, у бібліятэках і сельскіх клубах куль-
турнай савецкай Радзімы.

Суседзі прыязджаюць, дзівяцца; суседзі вучацца
ў нас працаваць і тварыць.

І мы працуем, вучымся, творым — нястомна,
натхнёна і радасна.

Восьмы ліпень, пачатак багатага мірнага лета.
Хутка выйдуць у поле і закалышуща па хлеб-
ным золаце, як караблі, чырвоныя магутныя кам-
байны. Застракачучь і замахуюць крыллямі руплі-
выя жняўкі. Нальюцца цёмнай чырванню вішні ў
калгасных садах, даспеюць першыя яблыкі. Запах-
нуць маслам ільняныя палі, застракацця раскош-
ным цветам зялёныя прасторы бульбы. Смачней-
шай стане халодная вада крыніц і калодзежаў.
Званчэй пальцеца над полем вячэрня жніўная
песня.

На гэту песню заводы адкажуць шумам і гулам
матораў, станкоў, ярчэй зайграюць сполахі элек-
тразваркі, весялей загрузочуць нястомныя будаўні-
кі — экскаватары.

На песню палёў і заводаў натхнёнаю працай ад-
кажуць вучоныя і артысты, паэты і мастакі.

І на палях, і ў цэхах заводаў і фабрык, у цішы-
ні кабінетаў, майстэрняў і на сценах тэатраў — усю-
ды ўдачы вам у мірнай працы, дарагія землякі!

Гучыць вясёлая музыка, і дзяўчына круціцца ў бурным
танцы «Чардаш». Яе рухі пластычны і грацыёзны, як у
прафесіянальнай танцоркі. Гэта — Зінаіда Савіцкая —
кіраўнік калектыва мастацкай самадзейнасці Вілейскага
дома культуры. Гледачы — удзельнікі Маладзечанскага
абласнога семінара кіраўнікоў калектываў мастацкай са-
мадзейнасці дамоў культуры — выказваюць воплескамі
сваё захапленне.

Фото Р. Каралёва
(Фотахроніка БелТА).

КАРАГОДНАЯ

Анатолий АСТРЭЙКА

Гэй, прытупну нагой
І ў прысядкі пайду,
А прытупну другой —
Кола-круг завяду.

Завяду кола-круг, —
Шырыня ды прастор, —
Ды паклічу падруг
Прыгажуняў-сясцёр.

Іх багата ў мяне,
Я, сябры, не адна,
Аж шаснаццаць сясцёр,
Маладых, як вясна.

Мы аб дружбе спяём,
Што навек між сясцёр

Знітавана святлом
Ясных сталінскіх зор.

Запляту я ў касу
Стужку чырвань-
агонь —
І шаснаццаць красунь
Пратанцуюць са мной.

Шырай круг, шырай
круг,
Запявала, выходзь,
Славу сонцу, жыццю
Песняй звонкай
заводзь!

На канвееры зборкі матацыклаў. За работай комсамолка слесар-зборшчык па электраабсталяванню Ганна Сітнік.

павялічыўся ў 10, а ў 1951 годзе — у 18 раз. Заслужаны майстар спорту СССР Барыс Бальшакоў, выдатны знаўца веласіпедаў, часта бываў на заводзе, даваў кансультацыі канструктарам, інжынерам, майстрам, рабочым, з ахвотай удзельнічаў у выпрабаваннях. Ён прадказваў беларускаму веласіпеду вялікую будучыню. І словы яго — выдатнага спартсмена веласіпедыста-гончыка — збываюцца. Попыт на беларускія веласіпеды расце з кожным днём.

Беларускія веласіпеды і матацыклы

На вуліцах гарадоў і калгасных сёл нашай Радзімы, на шырокіх асфальтаваных шасе і прасёлчаных дарогах усё часцей сустракаюцца прыгожыя, вынослівыя, быстраходныя двухкалёсныя машыны Мінскага мотавелазавода.

Мінскі мотавелазавод нельга аднесці да старых прадпрыемстваў. Ён нарадзіўся неўзабаве пасля пераможнага заканчэння вайны з фашысцкімі захопнікамі.

Гэтае месца нельга назваць зараз ускраінай Мінска, хоць не так даўно былі тут пустыры, якія ў народзе называліся «Тры карчмы». Тут за пасляваенныя гады вырастае прамысловы гарадок новага сацыялістычнага прадпрыемства — мотавелазавода. А непадалёку адсюль размясціліся трактарны і аўтамабільныя заводы, якія ўсе разам утвараюць новы прамысловы раён адроджанай сталіцы Беларусі. Ад ранейшых пустыроў не засталася і следу. Зараз тут адзін да другога прымыкаюць заводскія карпусы з высокімі маякамі і комінамі.

Новы завод здалёк нагадвае палац культуры. Яго прасторныя светлыя будынкі гасцінна ззяюць вокнамі. І толькі па нястомнаму шуму станкоў, які далятае праз насцеж расчыненыя

дзверы, мы дагадваем, што гэта завод.

Праца на заводзе механізавана і аўтаматызавана. У цэхах чыстата, шмат лавэтра. На кожным кроку бачым клопаты аб чалавеку. Недарма рабочыя адчуваюць сябе тут, як у родным доме.

Веласіпед на першы погляд здаецца нескладанай машынай: два колы, рама, руль. А колькі энергіі трэба затраціць на яго вытворчасць! Неабходна памятаць, што спажывец патрабуе, каб машына была вынослівай і як след яму паслужыла. Вось чаму калектыў завода вялікую ўвагу ўдзяляе няспыннаму павышэнню якасці сваёй прадукцыі. «Зробім наш веласіпед лепшым у Савецкім Саюзе!» — такую задачу паставілі перад сабой рабочыя, інжынерна-тэхнічныя работнікі завода з першага дня пуску яго ў эксплуатацыю.

Неўзабаве дарожны веласіпед мадэлі В-16 заваяваў добрую славу. Выпрабаванні гэтай машыны на розных дарогах, у розных умовах паказалі яе высокія якасці. Але калектыў не спыніўся на дасягнутым і працягваў паліпшаць веласіпед, нарошчваць тэмпы выпуску прадукцыі.

У 1950 годзе выпуск беларускіх веласіпедаў у параўнанні з 1947 годам

Нядаўна было вынесена рашэнне змяніць вытворчае аблічча Мінскага велазавода і ператварыць яго ў мотавелазавод. З таго часу ён пачаў выпускаць і матацыклы. Асноўная маса дэталей матацыкла маркі М-1А адносяцца да другога класа дакладнасці, але ёсць некалькі дзесяткаў дэталей, якія адносяцца да першага класа.

Цяпер на нашых дарогах можна спаткаць не толькі веласіпеды, але і быстраходныя матацыклы Мінскага завода.

Індустрыяльная Беларусь стала радзімай аўтамабіляў, лакамабіляў, трактараў, веласіпедаў, матацыклаў. Міжволі прыпамінаюцца цудоўныя словы неўміручага Янкі Купалы:

Дзе была вакол пустэча,
Як тая магіла,
Усталі фабрыкі, заводы, —
Рэспублікі сіла.

У маі бягучага года ў Мінску праходзілі ўсесаюзныя спаборніцтвы на прышынства матацыклетных заводаў. Упершыню ў такіх спаборніцтвах прынялі ўдзел і мінчане. Матацыклы маркі М-1А паказалі сябе з самага лепшага боку і з часцю вытрымалі экзамен. Эксплаатацыйныя якасці беларускіх матацыклаў аказаліся вельмі добрыя.

У часе гонак на дыстанцыю ў 500 кіламетраў і ў перыяд кроса на 100

кіламетраў спартсмены, якія выступалі на матацыклах Мінскага мотавелазавода, занялі трэцяе месца. Такім чынам, складаны і адказны экзамен вытрымалі не толькі спартсмены-гоншчыкі, але і матацыклы.

Зусім зразумела, што гэты заслужаны поспех сам па сабе не прышоў. Перамогу, як вядома, трэба заваёўваць. У незабыўны перыяд асваення веласіпедаў і матацыклаў перад рабочымі Мінскага мотавелазавода ўзнікала не мала цяжкасцей. Не было ў належнай меры распрацаванага тэхналагічнага працэса выпуску дэталей. Прыходзілася ствараць неабходныя штампы, прылады, рэжучы, вымерны і дапаможны інструмент. І з гэтай задачай калектыву справіўся ў даволі кароткія тэрміны.

Зборка веласіпедаў і матацыклаў адбываецца па апошняму слову нашай багатай соцыялістычнай тэхнікі — на канвеерах, што значна павышае прадукцыйнасць працы.

У калектыва была яшчэ адна цяжкасць — нехапала вопытных кадраў. І вось з першага дня пуску завод па сутнасці ператварыўся ў вялікую працоўную школу, дзе рабочыя не толькі збіралі машыны, але і павышалі сваё вытворчае майстэрства.

Ініцыятар новых метадаў працы — Антаніна Жандарава, наведваючы сёлета Мінскі мотавелазавод, сказала:

«Мне ваш завод напамінае вялікую вытворчую школу, дзе ўсе з прагнасцю

хоць набыць новыя веды, каб паспяхова прымяніць іх на практыцы... Многа ў вас на заводзе жанчын. Радасна, што яны ідуць у нагу з лепшымі вытворчымі работнікамі вашага прадпрыемства».

І выдатная стаханаўка не памылілася ў сваёй ацэнцы. Гэта можна праілюстраваць на радзе фактаў.

685 жанчын Мінскага мотавелазавода знаходзяцца ў слаўных шэрагах стаханавак і ўдарнікаў, паказваючы ўзоры соцыялістычнай свядомасці ў барацьбе за высокую прадукцыйнасць працы, настойліва авалодваючы перадавой тэхнікай і культурай вытворчасці.

На заводзе добра ведаюць і з павагай адзываюцца аб Кацярыне Марчанка, якая толькі ў мінулым годзе скончыла Осіпенкаўскі машынабудаўнічы тэхнікум. Спачатку Кацярына была памочнікам майстра маторнага цэха, але, добра зарэкамендаваўшы сябе на вытворчасці, была неўзабаве прызначана майстрам. Кацярыне толькі 20 год, а яна ўжо славіцца, і па заслугах, як спрактыкаваная работніца. Свае веды і вопыт яна ахвотна перадае маладым рабочым.

Кацярына Марчанка вучыць не толькі расказам, але і паказам.

Мы падыходзім да свідравальнага станка, за якім працуе Ліда Лашук. Каля яе стаіць майстар Марчанка і тлумачыць тэхналогію нарэзкі склада-

най дэталі матора — крышкі картэра. Уважліва выслушаўшы заўвагі майстра, Лашук прыступае да нарэзкі.

— Не так, не так, — зазначае Марчанка і становіцца сама за станок. — Прыглядайцеся, таварыш Лашук, да гэтай аперацыі.

Не адводзячы вачэй, Ліда ўважліва сочыць за кожным рухам майстра.

— Цяпер зразумелі? Станавіцеся за станок, а я пагляджу, як вы спраўляецеся.

Ліда Лашук прыйшла на завод толькі год назад. Але дзякуючы няспыннай дапамозе маладога майстра, яна асвоіла не толькі свідравальны, але і такарна-рэвальверны станок, авалодвае тэхнікай халоднай апрацоўкі металаў. Цяпер у яе дзве кваліфікацыі — токара і нарэзчыцы.

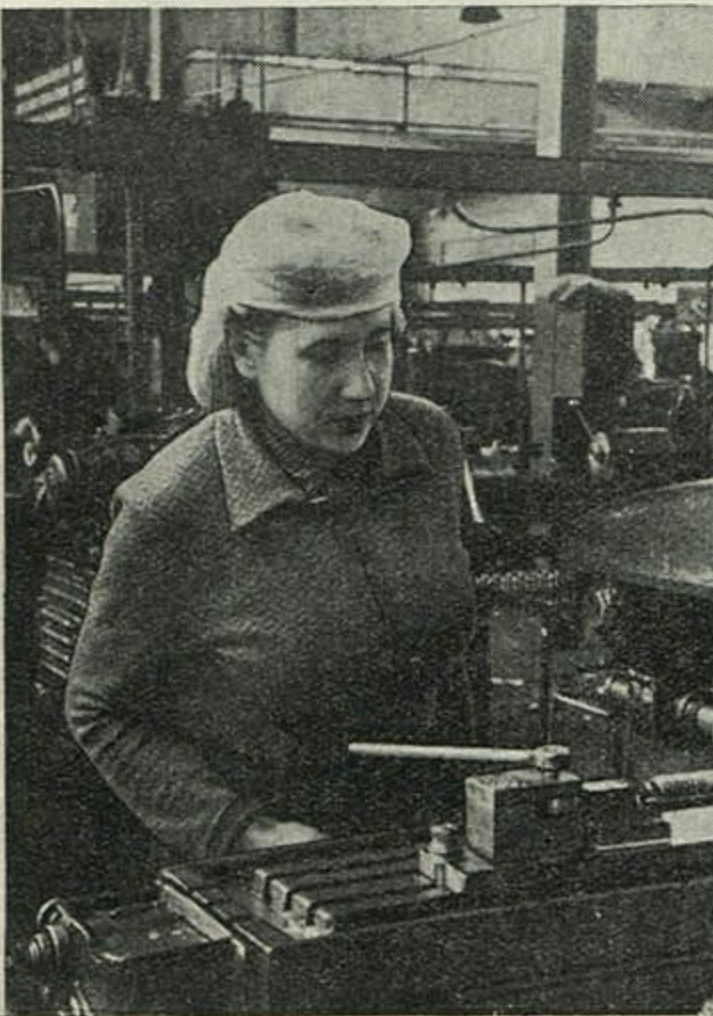
І гэта не адзіная вучаніца маладога майстра. Марчанка навучыла майстэрству шліфоўкі стаханаўку Мар'ю Кавалёву, якая на заводзе таксама толькі год і ніколі раней нават не была на прадпрыемстве. А зараз яна можа працаваць на ўнутры- і круглашліфавальных станках, яна адначасова і токар і свідравальшчыца.

На зборцы матацыклаў добра працуе комсамолка Ганна Сітнік. Ёй толькі 18 год, а яна ўжо асвоіла складаную прафесію зборшчыцы і аснашчае матацыклы электраабсталяваннем.

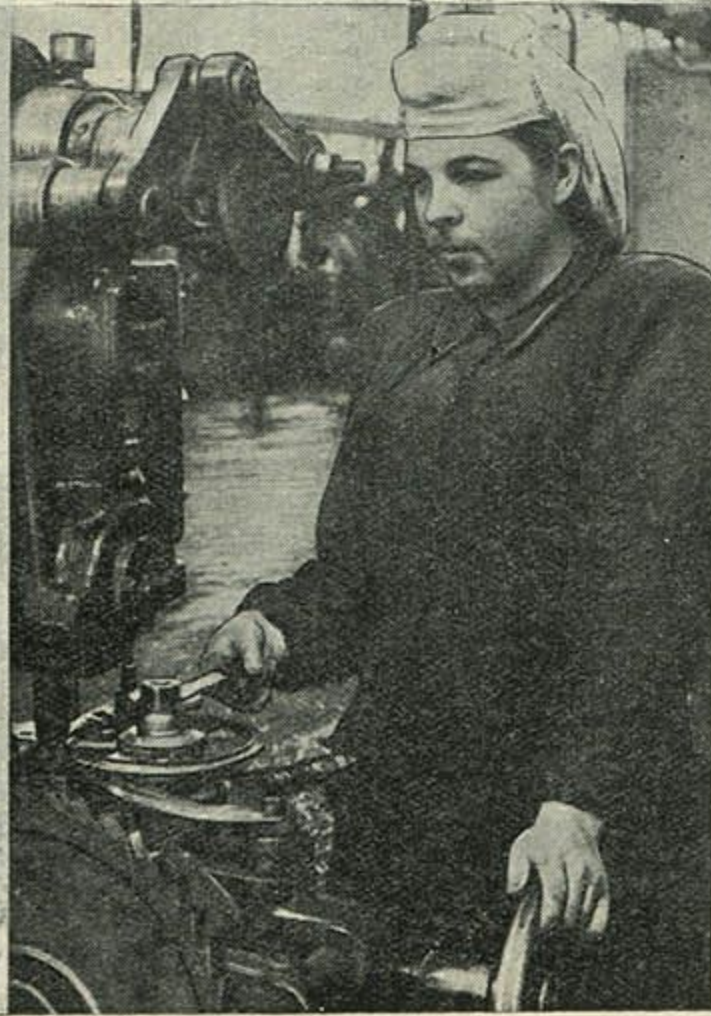
Зборшчыца велазборачнага цэха
А. Краўчанка.

Фрезероўшчыца аўтаматнага цэха
Ф. Еўдакімава.

Прэсоўшчыца прэсавачнага цэха
Н. Мароз.

Але не толькі ў маторным і зборачным цэхах можна бачыць лепшых вытворчых работніц. Іх многа ў аўтаматным, прэсавым і іншых цэхах завода.

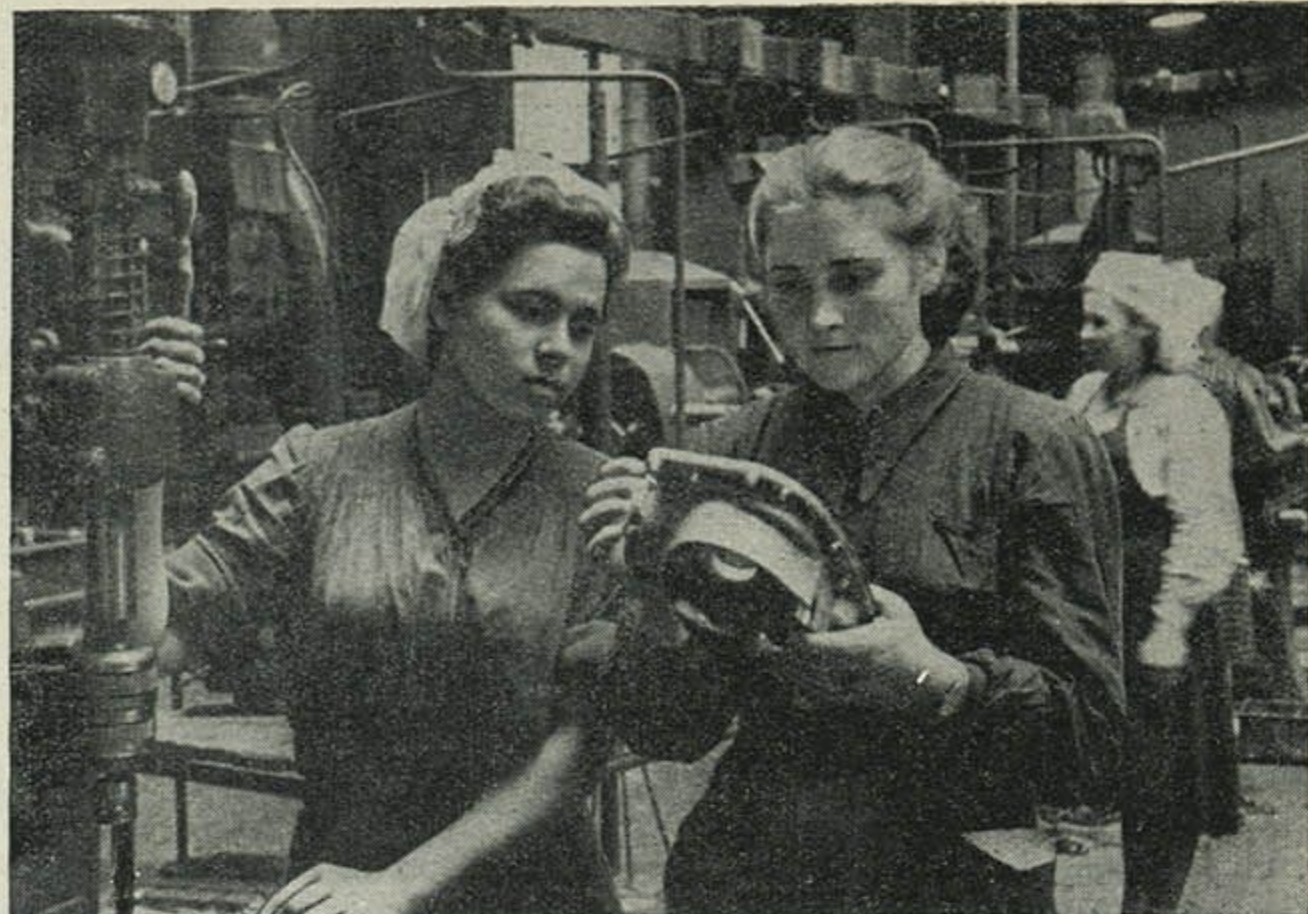
Фаіна Еўдакімава, якая прышла з рамесленага вучылішча, узбагаціла свае веды і вопыт у аўтаматным цэху. Ад Фаіны не адстае яе суседка па станку — рэзбанарэзчыца Валя Лыч, якая выконвае норму на 250 %. Яе імя на заслугах красуецца на Дошцы гонару.

Веласіпедысты, якія карыстаюцца машынамі Мінскага мотавелазавода, павінны ведаць імя лепшай зборшчыцы Шуры Краўчанка, у мінулым выхаванкі дзіцячага дома. Ёй адразу спадабалася прафесія зборшчыцы, і зараз на канвееры велазборачнага цэха яна паказвае прыклад узорнай працы.

Калектыў рабочых у пераважнай большасці складаецца з моладзі, якая пад кіраўніцтвам партыйнай арганізацыі паспяхова змагаецца за гонар роднага завода.

У красавіку завод заняў першае месца ў сацыялістычным спаборніцтве прамысловых прадпрыемстваў Мінска

Лепшая марачніца лакавальнага цэха Т. Дзмітрыева.

і заваяваў пераходны Чырвоны сцяг гаркома КП(б)Б і горвыканкома. Велазаводцы не аддадуць заваяванага сцягу. Для гэтага яны, не шкадуючы сіл, будуць дабівацца палепшання якасці і росту прадукцыі.

Квітнее Беларусь індустрыяльная!
І ў радах магутных прадпрыемстваў рэспублікі красуецца Мінскі мотавелазавод.

Інжынер С. ІСКРА

Фото М. Мінковіча.

Кантрольны майстар мотазборачнага цэха, спартсменка-матацыклістка Галіна Галубкова.

СОНЕЧНЫ ДЗЕНЬ

Праменную раніцу
З роднага ўсходу
Наш Мінск урачыста вітае
Сірэннай машынаў,
Гудкамі заводаў
І звамам імклівых
трамваяў.

Кругом, дзе жаўцелі
Нямые руіны, —
Будоўлі да сонца ўзняліся.
Дамы адкрываюць
Нам дзверы гасцінна,
Нас вуліцы просяць
прайсціся.

На плошчах шырокіх,
На вуліцах новых
Люстры асфальт мы
ўслалі.
І свежую зелень
Лясы і дубровы
Да нас у сталіцу
прыслалі.

Краіне раздольнай
Наш горад шумлівы
Свой дар пасылае
няспынна:
Ідуць трактары
На шырокія нівы,
На Волгу адходзяць
машыны.

Пад сталінскім шчырым
Бацькоўскім паглядам
Наш сонечны Мінск
расцвітае.
Нам Ленін з трыбуны
Ля Дома Урада
Шляхі ў кунізм
вызначае.
М. АРОЧКА

ВАЖНЕЙШАЯ ЗАДАЧА

НЯДАУНА працаўнікі соцыялістычных палёў звярнуліся з пісьмом да таварыша Сталіна. Яны абяцалі вялікаму правадыру народаў змагацца за павышэнне ўраджайнасці збожжавых і тэхнічных культур, за ўздым жывёлагадоўлі. Калгаснікі і калгасніцы, рабочыя і работніцы МТС і саўгасаў, натхнёныя патрыятычным імкненнем даць насельніцтву больш хлеба, прадуктаў жывёлагадоўлі і сыравіны для прамысловасці, уключыліся ў соцыялістычнае спаборніцтва.

Калгаснікі абяцалі свята выконваць асноўны закон калгаснага жыцця — Статут сельскагаспадарчай арцелі, павышаць прадукцыйнасць працы, берагчы дзяржаўную і калгасную маёмасць. Многія калгасы абавязаліся дабіцца высокай ураджайнасці на вялікіх пасевных плошчах.

Вядомыя ў рэспубліцы Героі Соцыялістычнай Працы Праскоўя Калолі і Анісія Гецман абавязаліся вырасціць па 8 цэнтнераў ільнянасення і па 9 цэнтнераў ільнявалакна з кожнага гектара на плошчы ў 6 гектараў. Свінарка Магдалена Жук дала абавязацельства атрымаць і захаваць па 25 парасят ад кожнай з дзесяці замацаваных за ёю свінаматок. Даяркі саўгаса «10-годдзе БССР» Е. Літошка і Е. Лаганоўская абавязаліся надаць па 6 000 літраў малака ад кожнай замацаванай за імі каровы. Звеннявая саўгаса «Мормаль» Н. Савельева ўзялася вырасціць па 550 цэнтнераў бульбы з гектара на плошчы ў 6 гектараў.

Соцыялістычнае спаборніцтва за выкананне ўзятых абавязацельстваў разгарнулася з новаю сілай.

Члены буракаводчага звяна Героя Соцыялістычнай Працы Мар'і Мясешчанка змагаюцца за атрыманне небывалага ўраджаю буракоў — па 1000 цэнтнераў з гектара. Кожны дзень звяна запоўнены прадукцыйнаю працай. Усе сілы ідуць на старанны догляд пасеваў. Ужо два разы праведзены шароўка і прарыхтоўка раслін, пасевы некалькі раз падкормлены суперфасфатам, аміячнай селітрай і калійнай соллю.

Новыя адказныя абавязацельствы патрабуюць ад кожнага працаўніка соцыялістычных палёў чэснай і самаадданай працы на карысць сваёй Радзімы.

Узбуйненне калгасаў стварыла неабмежаваныя магчымасці для яшчэ большага выкарыстання перадавой сельскагаспадарчай тэхнікі, якую шчодро аснашчае саюзны ўрад нашу рэспубліку.

Перад працаўнікамі сельскай гаспадаркі няма больш важнай і пачэснай задачы, як павышэнне ўраджайнасці соцыялістычных палёў і арганізацыйна-гаспадарчае ўмацаванне калгасаў. Разам з умацаваннем сельскагаспадарчай арцелі, ростам яе эканомікі расце і добрабыт кожнага калгасніка.

Выконваючы ўказанні партыі і ўрада, працаўнікі сельскай гаспадаркі правялі сёлета веснавую сяўбу больш арганізавана і ў больш сціслыя тэрміны, чым у мінулым годзе. Але своечасовая сяўба яшчэ не вырашае лёсу ўраджаю. Багаты ўраджай залежыць ад стараннага догляду пасеваў.

Пленум Цэнтральнага Камітэта партыі, які адбыўся ў чэрвені, заслухаў і абмеркаваў даклад аб доглядзе пасеваў, падрыхтоўцы і правядзенні ўборкі ўраджаю і аб нарыхтоўках сельскагаспадарчых прадуктаў. Пленум заклікаў усіх працаўнікоў сельскай гаспадаркі добрасумленна выканаць адказныя задачы па ўздыму ўраджайнасці.

Догляд пасеваў, нарыхтоўка кармоў, касавіца, хлебанарыхтоўкі патрабуюць актыўнага ўдзелу ўсіх калгаснікаў. Своечасовае выкананне ўсіх гэтых работ у многім залежыць ад удзелу ў іх жанчын. Улічваючы гэта, неабходна на перыяд уборкі і хлебанарыхтовак стварыць сетку новых дзіцячых ясляў, садоў і пляцовак, а таксама палепшыць работу існуючых.

Калгас імя Сталіна Ваўкавыскага раёна яшчэ задоўга да касавіцы падрыхтаваў добра абсталяваныя дзіцячыя

Буракаводы Свідэльскага цукровага камбіната (Гродзенская вобласць) спаборнічаюць за атрыманне высокага ўраджаю цукровых буракоў. На плантацыях наладжаны ўзоры догляду пасеваў.

На здымку (пярэдні план): звеннявая камуніст Алена Мулярчык за работай на плантацыі насеннага ўчастка цукровых буракоў.

Фото В. Лупейкі
(Фотакроніка БелТА)

яслі на 70 месц. У саўгасе «Рось», таго-ж раёна, дзеці рабочых і служачых атрымалі дзіцячы сад на 30 ложкаў з пляцоўкаю для гульні. Маці могуць спакойна працаваць на полі. Такія ўмовы неабходна стварыць усеюды.

Перад калгаснікамі паўстае зараз шмат неадкладных і адказных задач. Набліжаецца гарачы час жніва, малацьбы, хлебанарыхтовак. Трэба разгарнуць барацьбу супроць страт ураджаю як на полі, так і пры перавозках, наладзіць збор каласоў. Практыка мінулых год паказвае, што жанчыны вельмі часта ўносілі і ажыццяўлялі каштоўныя прапановы: забяспечвалі ўласнымі машынамі транспартныя брыгады пры нарыхтоўках збожжа, змагаліся са стратамі пры звозцы снапоў і малацьбе, крытыкавалі парушальнікаў калгаснай дысцыпліны. Многія калгасніцы, добра разумеючы вялікую адказнасць за лёс грамадскай гаспадаркі, самааддана працавалі на жніве і касавіцы, перавыконваючы вытворчыя нормы.

Жанчыны-калгасніцы, работніцы саўгасаў, не шкадуць сіл і энергіі на выкананне ўзятых абавязацельстваў, з чэсцю стрымайце слова, якое вы далі правадыру! Дайце роднай краіне, свайму народу багацце прадуктаў харчавання і сыравіны для прамысловасці.

Добрасумленнай і самаадданай працай умацуем нашу краіну — аплот міру ва ўсім свеце!

КАЛГАСНЫ АГРАНОМ

І. НОВІКАЎ, А. КАКАШЫНСКІ

ЗТРЫВОГАЙ паглядала Тацяна Лістападава на поле, засеянае канюшынай. Чырвонае адцвітаючае шчаўе хвалямі пагойдвалася на ветры. Вакол шчаўя ёлачкі хвашча ды зноў шчаўе і шчаўе. І толькі там-сям прабіваліся хударлявыя кусцікі канюшыны.

«Вось тут мы думаем збіраць высокія ўраджай шматгадовых траў і збожжавых культур... — з дасадай думала яна. — Хіба можа расці канюшына на такой кіслай глебе?»

Кіраўнікі раёна, накіроўваючы яе ў калгас «1 Мая» аграномам, гаварылі:

— Глядзі, Тацяна Іосіфаўна, не ў звычайную гаспадарку пасылаем цябе, а ў насеннаводчую. Ты павінна адчуваць усю адказнасць. Па-першае, трэба аграцэхнічна забяспечыць атрымання высокіх ураджаяў канюшыны і збожжавых, каб забяспечыць іншыя калгасы насеннем, а, па-другое, калгас «1 Мая» павінен стаць узорным, паказальным для іншых калгасаў у справе ўкаранення ў вытворчасць перадавых прыёмаў аграцэхнікі.

«Лёгка сказаць — узорным. А як яго такім зрабіць? — лезлі дакучлівыя думкі, але тут-жа яна пачынала сама сябе дакараць: — А табе хацелася-б прыйсці на ўсё гатовенькае? Калгас, моў, атрымлівае па 5 цэнтнераў насення канюшыны, па 25 цэнтнераў збожжа; Тацяна Іосіфаўна, ідзі і кіруй нам! Так кожнаму захочацца на чужым гарбу ў рай ехаць. А ты вась сваімі ўласнымі рукамі паспрабуй дабіцца поспеху».

У ёй загаварыла самалюбнасць: гэта-ж не каго-небудзь, а яе, Тацяну Лістападаву, прызначылі аграномам райнасенгаса. Значыць, ёй казалі давер'е. А калі яна, сустрэўшыся з цяжкасцямі, кінецца ў паніку, расхнычацца, пачне паглядаць, як-бы на каго іншага ўзваліць гэтыя цяжкасці, якая-ж цана будзе ёй — спецыялісту? Як яна апраўдае аказанае давер'е, як будзе глядзець у вочы калгаснікаў і таварышоў па рабоце — аграномаў, кіраўнікоў раёна? Не, цяжкасці для таго і з'яўляюцца, каб іх перамагаць...

Усімі сіламі ўкараняць перадавыя прыёмы аграцэхнікі — адзіны выхад бачыла Тацяна, агледзеўшы канюшынішча калгаса «1 Мая».

Ведаў у яе выстарчала. Яшчэ да Вялікай Айчыннай вайны яна скончыла Горацкі сельскагаспадарчы інстытут. Пасля вайны працавала старшым аграномам спачатку Лунінецкай, а потым Клімавіцкай МТС. Значыць, ёсць і немалы вопыт. Патрэбна толькі настойлівасць. Але і гэтай якасці ў яе хапіла-б на траіх.

Яшчэ ў інстытуце яна даведалася, што кіслотнасць глебы можна ліквідаваць вапнаваннем. Тады вапнаванне было для яе адцягненым паняццем. А вась цяпер спатрэбілася тое, што некалі раілі выкладчыкі-глебазнаўцы.

Але адна справа быць самой упэўненай у карысці таго ці іншага мерапрыемства і другая — пераканаць у гэтым іншых, асабліва тых, каму непасрэдна трэба праводзіць у жыццё гэтыя мерапрыемствы. Каб пераканаць, трэба паставіць вопыты.

У 1950 годзе Тацяна Іосіфаўна папрасіла выдзеліць у яе распараджэнне групу калгаснікаў. Ёй выдзелілі Елізавету Белькіну, Ганну Гаронькіну, Ксенію Белькіну. Яны нарыхтавалі крэйду, багатыя залежы якой знаходзіліся непадалёку ад калгаса. Калгасніцы капалі крэйду і незадаволена бурчэлі:

— Прыдумала нешта аграномша, вась і займаемца глупствам.

А калі ім прапанавалі рассяваць крэйду па полі, яны пачалі насміхацца:

— Тацяна Іосіфаўна, а хлеб зародзіць тут такі-ж белы, як і гэтая крэйда?

— Смяецца той, хто смяецца апошні, — прыказкай адказала яна.

Калгасніцы недаверліва пакачалі галавамі, але крэйду рассялі.

Надышоў час праполкі. Вышлі жанчыны ў поле, дзе для вопыту крэйду сыпалі, і ахнулі ад здзіўлення. На месцы, дзе з года ў год была чырвань ад шчаўя, дзе бушаваў непазбыўны хвошч, цяпер нідзе не заўважалася ні травінкі, затое пшаніца расла, нібы на дражджах.

Восенню былі атрыманы дакладныя вынікі вапнавання: на правапнаванай плошчы сабрано было па 13 цэнтнераў пшаніцы з гектара, а на невапнаванай, пры тых-жа ўмовах, толькі па 8 цэнтнераў. Там, дзе была крэйда, захавалася канюшына, а ў наступным годзе калгас атрымаў нядрэнны ўраджай насення. Тым часам на невапнаванай плошчы канюшына выгарала ад засухі.

У 1951 годзе вопыт паўтарылі. Падсеялі па 5 тон вапны на пяці гектарах пад жыта. Па ўсходах ужо можна было заўважыць розніцу, атрыманую ў выніку вапнавання.

К гэтаму часу газеты апублікавалі гутарку акадэміка Т. Д. Лысенкі з беларускімі калгаснікамі. Славуты савецкі вучоны ўказаў, што вапнаванне кіслых глеб з'яўляецца важнейшым сродкам павышэння ўраджайнасці ўсіх сельскагаспадарчых культур у калгасах Беларусі. Прычым ён рэкамендаваў праводзіць вапнаванне на вялікай плошчы. Гэтая гутарка была добрай падтрымкай для Тацяны Лістападавай.

«За высокую аграцэхніку трэба агітаваць самой аграцэхнікай, — зрабіла яна сама для сябе вывад. — Калгаснікі ахвотна будуць прымяняць аграцэхнічныя прыёмы, калі пераканаюцца ў іх карысці».

Так яно і вышла. Сёлета калгаснікі багата правапнавалі ўжо 110 гектараў сваіх палёў. Механізатары Клімавіцкай МТС вывезлі на калгасныя палі 570 тон вапны. На гэты раз у вапнаванні прымалі ўдзел ужо 50 чалавек. І нікога не трэба было пераконваць у тым, што ён робіць карысную справу.

Але Тацяна Лістападава добра разумела, што адным вапнаваннем не вырашыш праблему ўздыму ўраджайнасці ўсіх сельскагаспадарчых культур. Патрабуюцца і іншыя крутыя меры. Прычым прымаць гэтыя меры трэба не разрознена, а ў комплексе, тады яны дадуць найлепшы ўраджай.

Глебы ў калгасе бедныя — супясчаныя, падзолістыя. Патрэбна шмат угнаенняў. А калгас багаты залежамі торфу. Тацяна Іосіфаўна рашыла выкарыстаць іх як мага лепш. Яна арганізавала кампаставанне гною з торфам. Мінулай зімою на палі вывезлі 1100 тон торфу, закампаставанага з гноем. Па такім каштоўным угнаенні дасканалася расце збожжа.

Гутарка акадэміка Т. Д. Лысенкі з беларускімі калгаснікамі назвала калгаснага агранома на новыя думкі.

— Трэба шырэй выкарыстоўваць аргана-мінеральныя грануліраваныя ўгнаенні, — думала яна. — Акадэмік Лысенка проста і пераканаўча даказаў карысць іх. А мы маем магчымасць уласнымі сіламі іх рыхтаваць.

Цяпер ужо калгаснікі і брыгадзіры без пярэчання выконвалі ўказанні агранома. Яны ведалі, што чалавек яна дзельны і ні сама, ні другім не дазволіць займацца глупствам. Раз яна сказала, што справа варта ўвагі, то значыць трэба яе выканаць.

Рыхтаваць грануліраваныя з торфам суперфасфат Тацяна даручыла брыгадзіру трэцяй паляводчай брыгады — Ціхону Гаронькіну. Той прызначыў адказных за гэтую справу. Тацяна сама інструктавала калгаснікаў, сачыла, каб гранулы добра рыхтаваліся. Тры тоны грануліраванага суперфасфату ўнеслі пад жыта.

На тэрыторыі калгаса знаходзіцца стары пруд. Адночы, праходзячы каля пруда, Тацяна падумала:

— Ды гэта-ж цэлы клад! Колькі тут ілу — каштоўнейшага ўгнаення!

Яна зараз-жа арганізавала вывазку ілу на палі. За вясну было вывезена пад бульбу, каноплі і ячмень 630 тон ілу. Так калгасны аграном вынаходзіў усё новыя і новыя сродкі для павышэння ўраджайнасці.

Нямала клопатаў прынесла арганізацыя квадратна-гнездавой пасадкі бульбы. Не ўсе калгаснікі зразумелі адразу важнасць гэтага спосабу пасадкі.

— Век садзілі без квадратаў і збіралі нядрэнны ўраджай, калі добра ўгнойвалі, — гаварыла калгасніца Кацярына Шлынова. — А то ўздумалі вы саджаць у нейкія квадраты ды абавязкова па два клубні. Адна дурота!

Але Кацярыну не падтрымалі. Калгаснік першай паляводчай брыгады Аляксей Гомануў зрабіў удалы маркер і сам правёў маркіроўку ў сваёй брыгадзе. Па яго прыкладу і астатнія брыгады пачалі пасадку квадратна-гнездавым спосабам.

Тацяне прыйшлося інструктаваць амаль кожную калгасніцу. Многія клалі клубні на цвёрдае дно баразны, а не ў рыхлую глебу.

— Мы нават на сваіх гародах так садзім, — апраўдваліся яны.

— На сваіх гародах вы можаце садзіць, як сабе хочаце, а тут трэба выконваць правілы агратэхнікі, — адказвала на гэта Тацяна. — Трэба добрасумленна папрацаваць, калі хочаце сабраць сапраўды высокі ўраджай. Прывыкайце працаваць па-новаму.

У гэтым годзе калгас пасадзіў 40 гектараў бульбы квадратна-гнездавым спосабам.

Пільна сачыла Тацяна за ўсімі навінкамі ў аграбіялагічнай навуцы, за вопытам перадавікоў сельскай гаспадаркі. Усё карыснае, што знаходзіла ў друку, старалася пераняць і прымяніць у сваім калгасе.

Вясной яна натрапіла на газетную замітку аб тым, што селекцыйная станцыя ў Зазер'і вывела новы гатунак шматгадовага салодкага лубіну, які дае 50 тон зялёнай масы, прыдатнай на корм жывёле. Яна напісала ў Зазер'е пісьмо і прасіла прыслаць хоць крышку насення. Неўзабаве яна атрымала невялічкую пасылку і падрабязную інструкцыю аб тым, як разводзіць гэтую культуру.

Багаты ўраджай збожжа выспявае ў калгасе імя Сталіна Ваўкавыскага раёна.

— Недарма папрацавалі нашы калгаснікі, — гаворыць старшыня калгаса Т. Ганчаронак аграному Л. Няжэльскай, аглядаючы высокае, густое жыта.

Вясною ў гэтым калгасе падкормлена мінеральнымі ўгнаеннямі з самалёта 348 гектараў пасеваў. Калгаснікі абавязаліся сабраць па 14 цэнтнераў збожжа ў сярэднім з гектара на ўсёй плошчы, а на паасобных участках — па 22 цэнтнеры. Яны з поспехам змагаюцца за тое, каб стрымаць сваё слова.

Фото В. Лупейкі
(Фотахроніка БелТА)

Аграном падабрала адпаведны ўчастак у 0,15 гектара, які можна было не ўключаць у травапольны севазварот, засеяла яго і рашыла праводзіць тут даследчую работу на працягу дзесяці год.

Так з дня ў дзень Тацяна Лістападава ўпарта і настойліва ідзе да пастаўленай мэты. Цяпер яна ўжо ўпэўнена, што апраўдае давер'е партыйных і савецкіх органаў, якія накіравалі яе на адказную работу.

Калгас «1 Мая» Клімавіцкага раёна
Магілёўскай вобласці.

Паўлюк П Р А Н У З А

СУСТРЭЧА

У калгас прыехаў аграном,
Толькі-толькі ён закончыў школу.
І пабегла вестка з дома ў дом:
«А які прыгожы і вясёлы!»

На палеткі вышаў, паглядзеў —
Неблагое жыта урадзіла.
І дзяўчыну па шляху сустрэў —
Лепшага ў арцелі брыгадзіра.

Прывітаўся з ёю, запытаў:
«А чыёй брыгады гэта ўчастак?»
Твар дзяўчыны чырванню палаў,
Як зара, праменны быў і ясны.

Памаўчала і дала адказ:
«Тут працую я, мае дзяўчаты».

Вечарам вярталіся ў калгас,
Несучы у сэрцах стрэчы радасць.

Месяц не скупіўся на святло.
Салавей пье, сады у цвеце.
Нехапала ў агранома слоў,
Ён пытаўся, нібы па анкеце:

Вопыт у каго пераняла
І якія кнігі прачытала...
А як хутка ночанька прайшла!
Так ніколі рана не світала!

Думала дзяўчына: «Вось дзівак!
Пра кіно, пра кнігі запытанні...»
Пэўна нараджаецца ўжо так
Моцнае, сапраўднае каханне.

ЛЕТНІ АДПАЧЫНАК ДЗЯЦЕЙ

Ні адна краіна свету так не клапаціцца аб дзецях, як наша вялікая Радзіма.

Адной з яркіх праяў клопатаў аб дзецях з'яўляецца арганізацыя для іх летняга адпачынку. Летам у адным толькі нашым Сталінскім раёне адпачне каля 4000 піонераў і школьнікаў у піонерскіх лагерах, якія знаходзяцца ў самых маляўнічых месцах Мінскай вобласці. Для дзяцей, якія застаюцца на лета ў горадзе, арганізаваны гарадскія піонерскія лагеры ў школах №№ 5, 8, 11, 40. Ва дварах вялікіх жылых дамоў працуюць дзіцячыя летнія пляцоўкі.

На турыстычныя паходы па вывучэнню роднага краю для нашага раёна адпущана 90 000 рублёў. На гэтыя сродкі запланаваны паходы па берагах ракі Свіслач, у бабровы запаведнік па Бярэзіне і інш.

Профсаюзнныя арганізацыі трактарнага, аўтамабільнага заводаў і трэста «Аўтапрамбуд» многа зрабілі для ўмацавання здароўя дзяцей. Асабліва клапаціцца аб дзецях кіраўнік «Аўтапрамбуда» т. Дурноў, сакратар партарганізацыі т. Кашчэў і старшыня будаўнічага камітэта т. Чэрнышоў.

Непадалёку ад трэста, у маляўнічай мясцовасці знаходзіцца стацыянарны піонерскі лагер, дзе кожнае лета адпачывае каля 400 дзяцей будаўнікоў. Тут прадугледжана ўсё, каб даць дзецям здаровы і радасны адпачынак. У лагеры, акрамя прыгожых жылых

карпусоў, добра абсталяваны медпункт, памяшканне для душы, летняя эстрада, каруселі, качалі, спортпляцоўка. Усюды шмат зелені і кветак. Піонеры па заслугах называюць яго беларускім Артэкам.

Адкрыццё лагера трэста «Аўтапрамбуд» адбылося ва ўрачыстай абстаноўцы 15 чэрвеня. Дзеці многа весяліліся, гулялі, спявалі, танцавалі. Дзень закончыўся піонерскім кастром і гутаркай на тэму «Аб шчаслівым дзяцінстве ў нашай краіне».

2 чэрвеня пачаў сваю работу і гарадскі піонерскі лагер падшэфнай трэсту школы № 8. У гэты дзень адбыўся парад юных фізкультурнікаў і канцэрт дзіцячай мастацкай самадзейнасці. 3 дзецьмі за невялікі час праведзены ўжо экскурсіі ў Музей Вялікай Айчыннай вайны, у Батанічны сад, у лес, у поле для вывучэння прыроды, адбыліся цікавыя гутаркі на літаратурныя, прыродазнаўчыя і іншыя тэмы. Настаўніца т. Барысава правяла гутарку на тэму «Пушкін — вялікі рускі паэт». Дзеці абмеркавалі прагледжаны калектыўна фільм «Заходняя зона». Добра працуюць гурткі юннатаў, рукадзелля, радыё, мастацкай самадзейнасці, фізкультурна-спартыўныя секцыі.

Піонеры вядуць зараз падрыхтоўку да касцюмаванага падарожжа ў «свет казак», наладжваюць канферэнцыю чытачоў па п'есе Міхалкова «Чырвоны галыштук», спартакіяду па ўсіх відах лёгкай атлетыкі. Ва ўсёй гэтай рабоце

У нашай краіне любяць дзяцей і клапаціцца аб іх. Паглядзіце, з якой любоўю падрыхтаваны гэтыя чысценькія пасцелькі. Гэта спальня дзяцей старэйшай групы дзіцячых ясляў калгаса імя Сталіна Ваўкавыскага раёна. 70 маленькіх жыхароў напайняюць звонкім смехам усе пакоі гэтага дома.

Фото В. Лупейкі

ўлічваецца ўзрост і запатрабаванні дзяцей.

Усе восем лагераў нашага раёна ўкамплектаваны спрактыкаванымі кадрамі педагогаў, піонерскіх работнікаў, фізкультурнікаў, медперсанала. Справядачы аб рабоце піонерскіх лагераў сістэматычна заслухоўваюцца раённай камісіяй.

Школа ў рабоце з дзецьмі не застаецца адзінокай. Вялікую дапамогу аказваюць ёй профсаюзнныя і комсамольскія арганізацыі. У час летніх канікул у заводскіх клубах, у Доме культуры трэста наладжваюцца даклады і гутаркі, арганізуюцца ранішнікі, дэманструюцца кінафільмы, працуюць гурткі.

Да летняй работы з дзецьмі шырока прыцягваюцца грамадскія арганізацыі і бацькі. Камітэт Чырвонага крыжа і поўмесяца аўтазавода абследаў дзяцей-сірот, дзяцей, бацькі якіх загінулі на фронце, і пятаццаці з іх прадставіў бясплатны адпачынак у піонерскіх лагерах.

Няма сумнення ў тым, што калі грамадскія арганізацыі і бацькі будуць клапаціцца аб разумным адпачынку дзяцей, то дзеці добра адпачнуць, уздухаюць фізічна, а гэта значыць, што ў новым годзе будуць паспяхова вучыцца.

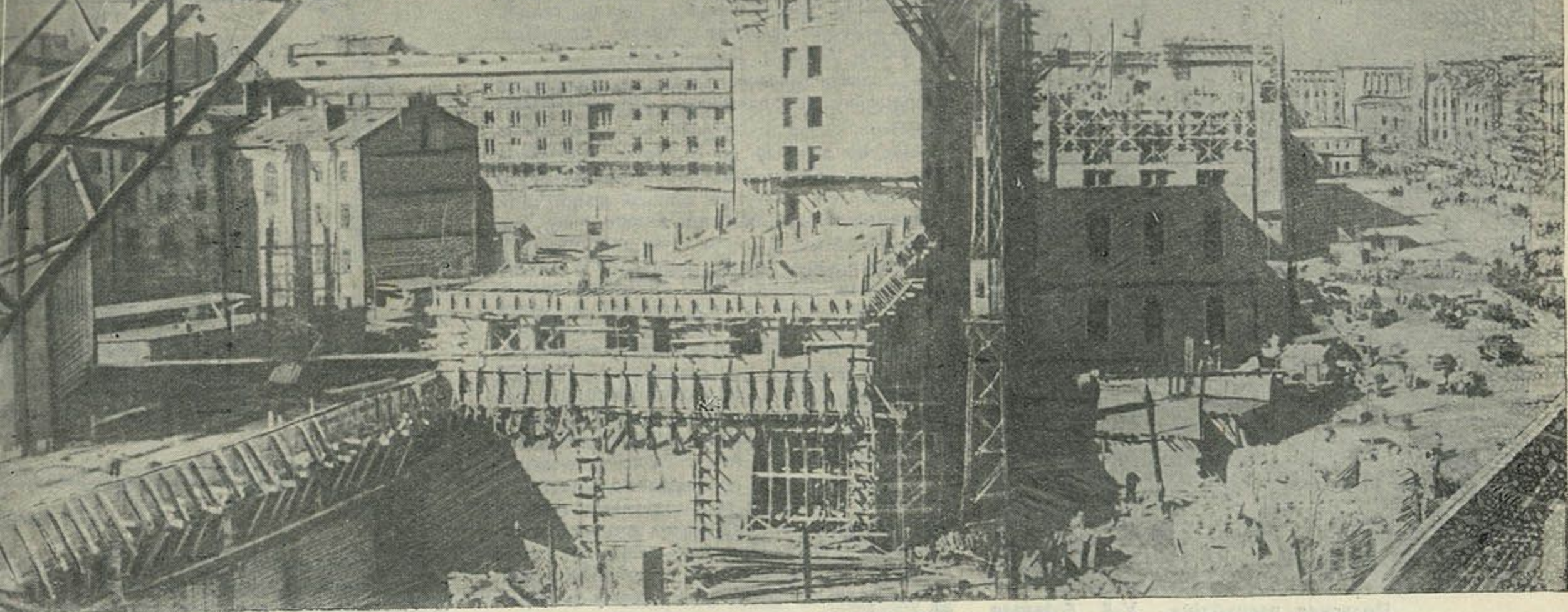

У дні летніх канікул. На здымку: група вучняў пятай і шостах класаў Залескай сярэдняй школы Кобрынскага раёна Брэсцкай вобласці на экскурсіі ў Мінску.

Фото Ч. Мезіна
(Фотахроніка БелТА)

Е. ЗЛОБИНА,
сакратар Сталінскага РК КП(б)Б.

НОВАЯ ПОЛЬШЧА

У Варшаве вядуцца абшырныя работы па аднаўленню горада, разбуранага гітлераўскімі захопнікамі. Сталіца Польскай народнай рэспублікі стане прыгажэй, чым была калі-небудзь. На здымку: будаўнічыя работы ў раёне Маршалкоўскай вуліцы.

ВОСЕМ год таму назад гераічная Савецкая Армія вызваліла польскі народ ад крывавага фашысцкага ярма. У вызваленчай барацьбе супроць фашысцкіх захопнікаў, супроць спроб польскай буржуазіі адрадыць не-навісныя народу старыя капіталістычныя парадкі польскі народ стварыў новую, народна-дэмакратычную дзяржаву.

Пад кіраўніцтвам Польскай аб'яднанай рабочай партыі працоўныя Польшчы за кароткі час ліквідавалі найцяжэйшыя вынікі вайны і гітлераўскай акупацыі, перайшоўшы да ажыццяўлення грандыёзных задач стварэння фундамента сацыялізма. Карэнныя пераўтварэнні, ажыццёўленыя ў краіне, паспяховае правядзенне ў жыццё плана сацыялістычнай індустрыялізацыі, бурны ўздым культуры адкрылі новую выдатную паласу ў жыцці польскага народа.

Паспяхова ператвараецца ў жыццё шасцігадовы план развіцця народнай гаспадаркі. У 1951 годзе вытворчасць прамысловай прадукцыі на душу насельніцтва амаль у 3,5 раза перавысіла даваенны ўзровень. Народна-гаспадарчы план Польшчы на 1952 год — трэці год шасцігадовага плана — прадугледжвае рост валавой прадукцыі сацыялістычнай прамысловасці ў параўнанні з 1951 годам на 22,3 процанта, а сельскай гаспадаркі — на 8,1 процанта. Толькі адзін металургічны гігант Новая Гута, які цяпер будзецца, дасць столькі металу, колькі давала ўся даваенная Польшча. Развіццё цяжкой прамысловасці вядзе да новага ўздыму сельскай гаспадаркі, якая налічвае зараз каля 35 тысяч трактароў. Паспехі прамысловасці і сельскай гаспадаркі дазваляюць няспынна павышаць добрабыт народа, развіваць культуру і навуку.

Вялікім поспехам народна-дэмакратычнага ладу з'яўляецца правядзенне ў Польшчы культурнай рэвалюцыі. На патрэбы народнай асветы асігнуецца зараз сродкаў у 12 раз больш, чым у капіталістычнай Польшчы. Хуткімі тэмпамі ліквідуецца непісьменнасць насельніцтва. Расце новая інтэлігенцыя, цесна звязаная з найшырэйшымі масамі народа. Наглядным довадам буйных поспехаў польскай навукі з'яўляецца нядаўняе заснаванне Акадэміі навук.

Актыўны ўдзел у стварэнні новага грамадства прымаюць польскія жанчыны. Зараз у прамысловасці працуе ўтрая больш жанчын, чым да вайны. Больш 20 тысяч жанчын займаюць важныя пасты ў народнай гаспадарцы, з'яўляючыся майстрамі, начальнікамі цэхаў, дырэктарамі прадпрыемстваў. Звыш 22 тысяч жанчын займаюць адказныя пасты ў дзяржаўным апарате.

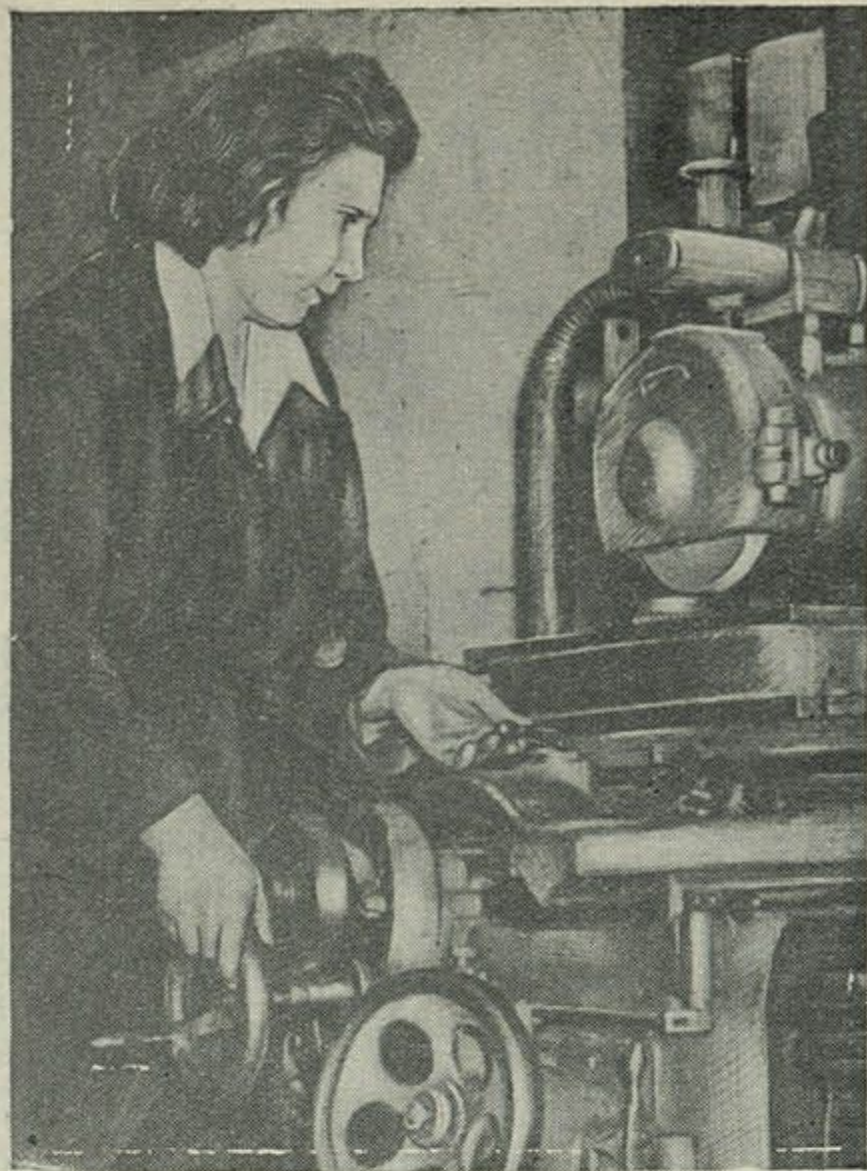
Велізарныя дасягненні польскага народа ярка адлюстраваны ў праекце новай канстытуцыі, у абмеркаванні якой прынялі ўдзел каля дзесяці мільёнаў чалавек. Справядліва названая хартыяй вялікіх заваяванняў новая канстытуцыя законадаўча замацоўвае перамогу польскага народа ў яго барацьбе за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне, за пабудову сацыялізма.

Важнейшай умовай паспяховага развіцця Польскай рэспублікі з'яўляецца бескарыслівая дапамога Савецкага Саюза. СССР паставіў Польшчы комплекснае абсталяванне для сарака з лішнім важнейшых фабрык, заводаў, электрастанцый і шахт, якія не толькі забяспечаць каласальны рост прамысловай прадукцыі, але і дапамогуць дасягнуць высокага ўзроўню сацыялістычнай тэхнікі. Няспынна ўзрастае тавараабарот паміж СССР і Польшчай, які развіваецца на аснове ўзаемнай выгады. Яшчэ ж сярэдзіне 1951 года тавараабарот паміж абодвума краінамі вырас з часу заканчэння вайны ў пяць раз.

Сімвалам непарушнай дружбы паміж польскім народам і народам СССР з'яўляецца будаўніцтва ў Варшаве будынка Палаца культуры і навукі. Палац будзе пабудаваны з савецкіх матэрыялаў, савецкімі рабочымі і інжынерамі. Усе выдаткі па яго збудаванню прыняў на сябе ўрад СССР. Высокародны і бескарыслівы дар савецкага народа польскія працоўныя назвалі Дарам дружбы.

Пераадольваючы жорсткае супраціўленне знешняй і ўнутранай рэакцыі, польскі народ разам з народамі іншых краін народнай дэмакратыі ўпэўненым поступам ідзе па шляху пабудовы сацыялізма.

М. ЛЬВОУ.

Польская рэспубліка. Усё большая колькасць жанчын прымае ўдзел у мірнай стваральнай працы. Скончыўшы спецыяльныя курсы, яны набываюць прафесіі, якія раней лічыліся для іх недаступнымі.

Авалодаўшы спецыяльнасцю шліфвальшчыцы, Уладыслава Школьняк працуе цяпер на механічным заводзе ў Прушкове.

На здымку: У. Школьняк за работай.
(Фотахроніка ТАСС)

МІНУЛЫЯ некалькі тыдняў — першыя, праведзеныя Дзіклінскімі на Слэнску (былая Сілезія) пасля прыезду з Варшавы, не былі лёгкай. Прыехаўшы ў Катавіцы, Ірэна зайшла ў Ваяводскі камітэт партыі, адкуль іх абодвух адправілі да адміністрацыі па размеркаванню працоўнай сілы.

— Што датычыць работы, то не палыхайцеся, — гаварылі таварышы з КВ, якім падабалася энергічнасць і прадпрыемлівасць маладажонаў. — Не тыя часы, што перад вайной. Зможаце атрымаць кваліфікацыю разам. З кватэрамі ў нас крыху горш будзе, але так-сяк і гэта ўладзім.

Раман знайшоў працу ў гуче «Зыгмунт» (металургічны завод). Кватэру атрымалі тымчасова ў маленькай хаце. Малы Януш хутка асвоіўся з новым асяроддзем, а Ірэна не мела шмат клопатаў з размяшчэннем у памяшканні скромнага хатняга скарбу. «Трэба было купіць якой-небудзь мэблі, ды і з убрання ў нас амаль нічога няма, — думала часта яна. — Для малага лепш было-б, каб ён хадзіў у дзіцячы сад, бо там і цяплей і весялей, чым сярод тых голых сцен, ды сярод дзяцей ён і не нудзіўся-б. А я магла-б пайсці працаваць. Як будзем зарабляць разам, то хутчэй залатаем усе дзіркі ў хатняй гаспадарцы...»

Пасля васьмой такой размовы з мужам, раніцою наступнага дня Ірэна ўстала раней яго. Не прайшло і поўгадзіны, як яны ўжо ішлі разам да гуты «Зыгмунт», змяшаўшыся з натоўпам людзей, якіх збіралі да працы навакольных дарог і якіх выкідваў кожны трамвай, што прыходзіў з боку Бытона ці Катовіц. Януш, трохі заспаны, крочыў аднак малайцавата разам з маці. Дзіклінскія павінны цяпер уставаць рана, каб спра-

віцца са снаданнем і адвесці хлапчука ў дзіцячы сад.

Начальнік фармовачнага цэха, стары, спрактыкаваны майстар Мізэр здзіўся, слухаючы просьбу Дзіклінскай:

— Дазвольце мне, таварыш, узяцца за выпрацоўку сардэчнікаў. Маю вялікую ахвоту...

Майстар змерыў яе быстрым поглядам. Новенькая, якая толькі два тыдні працуе ў фармовачнай, выступае з такой просьбай?! Гэтага ніколі не бывала з таго часу, як існуе завод!..

— Ну, што-ж, паспрабуйце...

* * *

Праўда, даволі было ў гуче аматараў пакпіць з новай і яе «захцянак». Праўда, было і шмат такіх, якія прарочылі Дзіклінскай ганебны правал. Праўда, што таварыш Мізэр, відаць, не надта даверліва назіраў за яе пачыненнямі. Але гэта не трывожыла і не бянтэжыла Ірэну. Разумела, што інакш не можа быць, што яе смелы крок павінен быў спаткацца з недавер'ем старых спрактыкаваных фармоўшчыкаў, якія не толькі месяцы, але гады правялі за гэтай працай!..

— Ну, як? — пытаў Раман жонку з адкрытым непакоем.

Ірэна адкідала з ілба непакорлівыя пасмы бялых валос.

— Так-сяк трымаюся. Ведаеш сам: пачатак — найгоршае. Яшчэ не прызвычалася. Неабходна ўсё мець пад рукой, як мае быць, каб ні за чым не лётаць, не марнаваць часу без патрэбы...

Праз некалькі дзён кпіны пачалі заціхаць. Недаверлівасць рабочых перайшла ў здзіўленне, а здзіўленне — у зайздрасць. Дзіклінская, маладая, невядомая нікому работніца, не толькі сістэматычна выконвала норму ў 30—35 штук за дзень, але пачала перавыконваць норму выпрацоўкі каўнерыкаў.

З таго часу кожны дзень прыносіў вынікі, якія гучалі амаль сенсачыйна, аблятаючы ўсю гуту:

— Дзіклінская вырабляе па 50 штук!

— Дзіклінская даехала да 60!

— Дзіклінская дае ўжо 500 процантаў нормы!

Таварыш Мізэр і старшы брыгадзір Галэчка на гэты раз доўга пярэчылі, калі незадаволеная першымі перамогамі Ірэна прыйшла да іх з паўторнай просьбай:

— Бачыце, так-сяк справілася з каўнерыкамі. Дазвольце мне зараз паспрабаваць з самімі сардэчнікамі...

* * *

На фармовачным сталё ўзвышаецца хаатычная куча ліпучай масы. Яе трэба выпадзіць, знішчыць усякія няроўнасці паверхні. На яе лягла зараз металічная пліта. Рух, другі — і маса, што прыліпла да пліты, адкінута. Падхапіць яе знізу! Вось так!.. Інструменты заўжды мець пад рукой — моцна запамінае Ірэна.

Два камплекты сардэчнікаў гатовы. Выканана палова дзённай нормы! А цяпер далей. Ой, што яшчэ за няшчасце! Не хапае масы! «Трэба клапаціцца, каб пад рукой заўсёды яе было дастаткова, нельга траціць час на пошукі масы» — другая важная заўвага Ірэны.

шасц
тава
ІРЭ

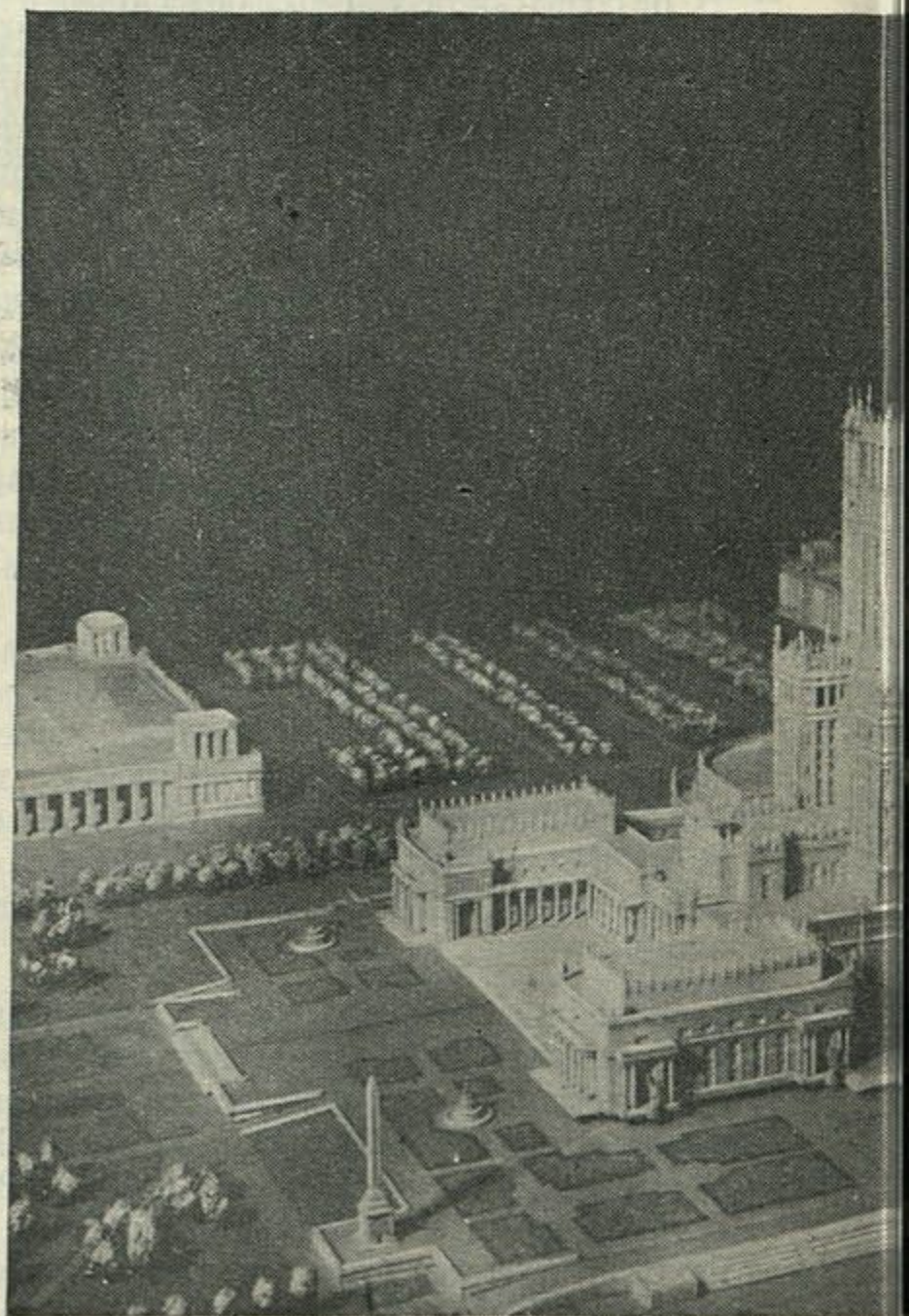
Манік

Рухі яе становяцца ўсё больш плаўня, роўнамерныя, амаль рытмічныя. Іх паўтор, іх сістэматычны рытмічны зварот — крыніца радасці для работніцы.

Нядрэнна! Нормы — чатыры камплекты сардэчнікаў, або восем штук за рабочы дзень. Калі так пойдзе, удасца даць 200 процантаў нормы!..

Сяброўкі па працы — Ірэна Трыскуць, Мар'я Козік і іншыя — уважліва сочаць за працай Ірэны. Крыху ёй зайздросцяць, але

У цэнтры Варшавы сіламі і сродкамі вышэйшых будынак Палаца культуры
На здымку: макет Палаца культуры

Годка рыш НЫ

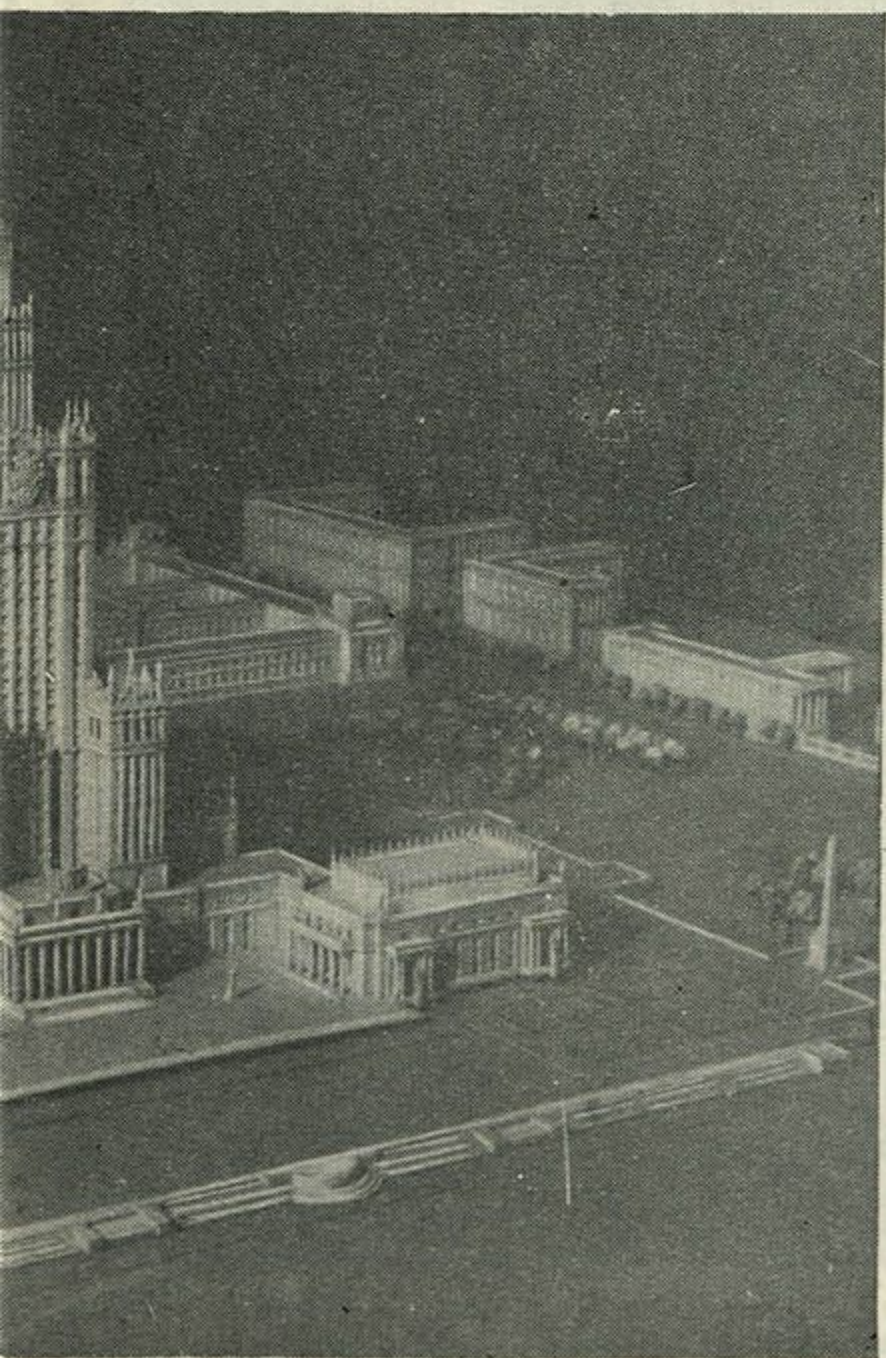
АРНЕНСКА

Дзіклінская — працавітая і таварыская — ахвотна дапамагае сяброўкам, тлумачыць, паказвае, як можна работу палепшыць, паправіць.

* * *

Ірэна выканала норму выпрацоўкі сардэчнікаў на 400 процантаў, а зароботная плата яе дасягнула 8 тысяч злотых! Выхаднымі днямі, апоўдні, утрых адпраўлялася ў орад, каб старую, пашматаную адзежу замяніць новай, прыгожай і моцнай.

Совецкага Саюза будзе пабудаваны навукі, навукі, які будуюцца ў Варшаве.

І вось тады, калі аднойчы пасля работы Ірэна збіралася пакінуць фармовачную, ёй перапыніў дарогу адзін з рабочых, што там працаваў, — высокі, моцны, шырокаплечы.

— Ты што гэта такой надта вялікай ударніцай робішся?! Надрываўся, баба, надрываўся, калеч нормы, псуў працу іншых людзей! Але калі будзеш і далей так калечыць, то...

Падайшоў на крок бліжэй, пагражаючы кулаком.

У гуце падняўся крык. У момант разнеслася вестка, што нехта з рабочых хацеў пабіць Дзіклінскую. Раман маланкай ляцеў у фармовачную, каб бараніць жонку. Але Ірэну не спалохалі ні пагрозы, ні абразы гвалтоўніка. Збялела, нібы палатно, але спакойна запарэчыла:

— Я ні ў кога хлеба не адбіраю і нікому не перашкаджаю ў рабоце. Працуйце гэтак сама, як я — заробіце столькі-ж. А язык часаць на мой адрас не раю, бо я вас не баюся.

Схудзелая, збялелая, пайшла яна раніцай да таварыша Мізэра.

— Таварыш, — вымавіла павольна Ірэна, нібы кожнае слова каштавала ёй вялікага напружання сіл, — я маю да вас просьбу.

— Ну, кажыце, што такое! — заахвоціў яе клапатлівы Мізэр.

Кароткі бляск ажывіў на імгненне шэрыя вочы, вакол якіх з'явіліся цёмныя кольцы.

— Нормы занадта нізкія, — сказала Ірэна.

— Што ні кажыце, а я, новенькая, выпрацоўваю зараз 900 і пэўна дайду да 1000 процантаў, то значыць...

— ...То значыць, што трэба зрабіць рэвізію маім нормам, павялічыць, — закончыла Ірэна.

* * *

Я гутарыла з Ірэнай Дзіклінскай у яе новай, прыгожай і прасторнай кватэры, якая пахла свежасцю. Два прасторныя пакоі былі заліты святлом. Па кватэры разлівалася цеплыня. Ціхія гукі музыкі плылі з раскошнага сямілімпавога прыёмніка маркі «Стэрн». Утульная кватэра, навутоккая мэбля, пасцель, радыё — вось ўзнагароды, якія выдала маладой работніцы Цэнтральнае ўпраўленне металургічнай прамысловасці за яе выключную працу і самаадданую барацьбу за новыя нормы.

— Нормы былі заніжаныя, — тлумачыла Дзіклінская. — Гэта-ж зусім ясна. Калі я, новая, не вельмі кваліфікаваная работніца, здолела хутка дагнаць старэйшых, спрактыкаваных рабочых, калі змагла даць 1000 процантаў нормы, то адсюль ясна, што ранейшыя нормы застарэлі і вельмі нізкія. Адны зразумелі гэта, але другія, якія яшчэ не ўмеюць пачынаць працаваць і якім здаецца, што мы жывем у старыя часы, — тыя хацелі жыццём мяне з'есці! Але не ўдалося ім, бо за мяне ўступіліся таварышы з камітэта ваяводства і з ЦУМП.

— А як з новымі нормамі?

— Пакуль што выпрацоўваю 300 процантаў новай нормы. Павінна выпрацоўваць больш. Ведаеце, што людзі казалі? Што гэта ашуканства, што гэта — «ліпа», што чары... А тут усяго толькі патрэбна разважная галава і да ўсяго гатовыя рукі!..

* * *

Пасля новага года ўсе польскія газеты змясцілі паведамленне: «Тав. Ірэна Дзіклінская першая ў Польшчы выканала заданне шасцігадовага плана».

«...Шасцігадовы план за два гады — вось якое надзвычайнае дасягненне фармоўшчыцы тав. Ірэны Дзіклінскай.

...Дзіклінская атрымала ад дырэкцыі завода прэмію ў 3,5 тысячы злотых і купон матэрыі».

* * *

У апошнія дні красавіка Ірэне паведамілі, што ёй трэба ехаць у Варшаву, каб прыняць удзел у першамайскіх урачыстасцях.

Маладая работніца абрадавалася. Цешылася, што ўбачыць мілыя сэрцу старыя варшаўскія вулкі, што заедзе да сваякоў, што надыхаецца паветрам сталіцы. Прызвычалася ўжо да Бытона, але часта сумавала па Варшаве. Якім-жа было яе здзіўленне, калі яна даведалася, што яе чакае нешта неспадзяванае: разам з іншымі ўдарнікамі яна павінна прыняць удзел на прыёме, які даваў прэзідэнт Берут!..

Не магла гэтаму паверыць.

— Я, простая работніца, буду ў прэзідэнта!

* * *

...Шэрыя вочы Ірэны глядзяць проста і смела ў твар таварыша Берута. Яна аж сама дзівіцца, што можа так глыбока, грунтоўна, не заікнуўшыся, расказаць пра ўсё, што было зместам мінулага года, многіх напружаных дзён працы, многіх цяжкіх гадзін, многіх хвілін, поўных горычы. Пра тое, як прышла ў гуту «Зыгмунт», нічога не ўмеючы рабіць. Пра тое, як хацела стаць кваліфікаванай работніцай-фармоўшчыцай; не забылася сказаць пра Мізэра і Галэчку; цёплымі словамі падкрэслівала, што паверылі ёй, далі адказную работу, хоць не ведалі, ці справіцца з ёю. Пра тое, як удавалася ёй працаваць усё лепш і ўсё прадукцыйней — без «цуду», проста таму, што лепш выкарыстоўвала рабочы час, што магла ўдасканальваць сваю працу. Пра моцную ўпэўненасць у тым, што трэба перагледзець застарэлыя нормы.

— Справа ідзе не аба мне, але аб новых нормах, аб прадукцыйнасці працы, аб палепшанні вынікаў. Мяне не зламалі, але калі-б натрапілі на каго іншага, — хто-б не страціў ахвоту і не заняў гэтую ўпартую барацьбу?

— Шмат людзей, яшчэ несвядомых, таварыш прэзідэнт! Некаторыя разумеюць, што чым лепш працуе рабочы, тым больш дае карысці краіне і сабе, а некаторыя гэтага не разумеюць. Думаюць, што гэта тое-ж што перад вайной — калі адзін працуе лепш і больш зарабляе, то праз гэта другіх прагоняць з работы. А несвядомых спрытней аблытвае вораг.

Прэзідэнт слухае ўважліва, паддаквае, дапытваецца аб дэталях.

Ірэна ўздыхнула на поўныя грудзі. Як цешылася яна, што ўдалося вытрымаць найгоршыя, найцяжэйшыя дні, што засталася нязломнай і не спыніла сваёй барацьбы за павышэнне прадукцыйнасці працы!

З новай сілай і энергіяй пайшла яна да новых перамог.

* * *

Да пабачэння, таварыш Ірэна, на новым, такім-жа цяжкім і такім-жа прыгожым этапе Вашай барацьбы! Да пабачэння ў аўдыторыі Бытонскай прамысловай школы, дзе нашы лепшыя рабочыя вучацца, як трэба працаваць, каб хутчэй рос сацыялізм!..

З польскай мовы пераклаў А. ТУР.

ЗА ПАРОГАМ ШКОЛЫ

Е. НАТАЛЫНА

«КІМ БЫЦЬ?» — такое пытанне хвалюе кожнага юнака яшчэ задоўга да таго, як ён атрымае атэстат сталасці. Многа шырокіх светлых дарог адчыняецца пасля заканчэння сярэдняй школы перад нашай савецкай моладзю. Самыя рознастайныя і аднолькава цікавыя і карысныя прафесіі чакаюць яе.

— Высокародная прафесія быць урачом, — разказвалі выпускніцы 10 «а» класа 12-й сярэдняй школы Іна Туркіна і Слава Плісан.

— Мы абедзве хочам стаць урачамі-хірургамі. Зараз цяжка сказаць, калі нарадзілася гэтае жаданне, хто ці што яго нам падказала. Бясспрэчна толькі адно — вялікую ролю ў гэтым выбары адыграла і наша савецкая літаратура, асабліва літаратура пасляваеннага часу.

Абедзве мы зачытваліся кнігамі «Шчасце» П. Паўленкі, «Іван Іванавіч» А. Капцяевай, «Цеплаход Кахетыя» О. Джыгурды. І захапляліся такімі вобразамі савецкіх урачоў-хірургаў, як Александра Іванаўна і Іван Іванавіч — героі прачытаных твораў.

Не менш пераканаўчымі былі шматлікія прыклады з жыцця. І сапраўды, што можа быць высокародней, чым вырваць у смерці чалавечае жыццё, зноў паставіць чалавека на ногі, вярнуць яго ў строй поўнацэнных будаўнікоў нашага шчаслівага сёння і яшчэ шчаслівейшага заўтра, імя якому — камунізм!

Асабліва цікавай з'яўляецца прафесія ўрача-эксперыментатара ў савецкай краіне, дзе медыцына, ідучы ў ногу з мікрабіялогіяй, працуе зараз над цікавейшай праблемай — праблемай чалавечага доўгалецця.

У нас, будучых урачоў, будзе многа спраў. Мы будзем не толькі лячыць хваробы, але і вынаходзіць сродкі, як знішчаць іх паўсюды і назусім! У гэтым перавага савецкай медыцыны, як навукі, над медыцынай капіталістычных краін, дзе веды ўрача накіраваны не на захаванне чалавечага жыцця, а на масавае знішчэнне цэлых народаў, як гэта робяць зараз амерыканскія медыкі-чумнікі ў Карэі.

У гэтым годзе мне давялося сустрэцца з выпускніцамі 2-й і 12-й сярэдніх школ горада Мінска, чуць іх адказы на экзаменах, чытаць іх укладанні на атэстат сталасці, слухаць іх меркаванні і думкі аб выбары прафесіі, аб тым, якая з прафесій самая цікавая і карысная.

★

— Буду журналісткай, — маюць дзесяцікласніца той-жа 12-й школы Ніна Валькоўская.

— Мне здаецца, што няма цікавей прафесіі журналіста, — кажа яна. — Гэта, вядома, мая асабістая думка. Я разумею, што кожная прафесія цікава па-свойму. Трэба толькі любіць сваю справу так, як, скажам, кожны з вучняў найбольш любіць адзін які-небудзь вучэбны прадмет. Пытанне аб прафесіі для мяне яшчэ канчаткова не вырашана. Я мару аб факультэце журналістыкі і аб Маскоўскім універсітэце імя Ламаносава — гэтым рускім светачы навукі, у сценах якога вучыліся Герцэн і Огароў, Дабралюбаў і Белінскі.

І яшчэ ў мяне мара — скончыўшы універсітэт, аб'ехаць усю нашу краіну, самыя далёкія яе куткі, каб убачыць самой і самой апісаць, якая яна вялікая, якая магутная, якія працавітыя і мірныя людзі насяляюць яе. Мару пабываць у краінах народнай дэмакратыі, паглядзець іх жыццё, пазнаёміцца з іх людзьмі. Мару прысутнічаць на міжнародных кангрэсах і канферэнцыях прыхільнікаў міру, каб пісаць аб барацьбітах за мір, а гэта значыць — і самой змагацца за гэтую высокародную справу.

Гэта асноўнае, чым захапляе мяне прафесія журналіста. Хачу убачыць усё ў жыцці ўласнымі вачыма і пісаць аб усім, што ўбачу. Хіба гэта не цікава?

Праўда, наперадзе яшчэ пяць год напружанай вучобы, яшчэ немала цяжкасцей прыдзецца перамагчы, каб дасягнуць пастаўленай мэты. Але перамагаць цяжкасці — пачэсная задача, якая стаіць перад намі ў жыцці.

★

Абедзве мы марым паступіць у Медінстытут і атрымаць вышэйшую медыцынскую адукацыю ў родным Мінску, дзе мы выраслі і дзе нам выдалі атэстат сталасці.

— Люблю Далёкі Усход. Самыя прыемныя ўспаміны звязаны ў мяне з ім, — летуценна разказвала Святлана Аляніцкая, вучаніца 10 «а» класа 2-й сярэдняй школы.

Наша сям'я прыехала ў Мінск паўтара года таму назад. Дагэтуль мы жылі на Чукотцы, на Камчатцы, на Паўднёвым Сахаліне і нават ва Усुरыйскай тайзе.

Суровы і велічны Далёкі Усход. Я з захапленнем успамінаю нашы падарожжы.

На Чукотцы даводзілася мне жыць у гарах і за цэлы год не бачыць ні травінкі, ні лісточка. На Паўднёвым Сахаліне я купалася і загарала на беразе Японскага мора. Ва Усुरыйскай тайзе, якая часам нагадвае джунглі, я разам з бацькам ездзіла на паляванне, бачыла жывога леапарда і усурыйскага мядзведзя...

І вось зараз, калі паўстала пытанне: кім быць? — я ахвотна выбіраю Мінскі лесатэхнічны інстытут, каб скончыць яго інжынерам і паехаць працаваць на Далёкі Усход. Нельга сказаць, што мяне захапляе выключна экзотыка гэтага края. Мяне вабяць туды справы нашых савецкіх людзей, якія нястомна асвойваюць невычэрпныя багацці яго зямных нетраў, асвойваюць яшчэ не вывучаныя «белыя плямы», што прыносяць шчодрыя дары нашай Радзіме. У гэтую высокародную справу мару і я ўнесці пасільны свой уклад.

★

— Нярэдка можна пачуць: «Матэматыка — сухі, нецікавы прадмет». Няпраўда. Жывы і цікавы, як і ўсякі іншы, — катэгорычна заяўляе Галіна Саламах, вучаніца 10 «б» класа 12-й сярэдняй школы. — Для мяне, напрыклад, вялікай асалодай з'яўляецца сядзець цэлы вечар над складанай задачай, назаўтра зноў думаць і на трэці дзень, нарэшце, рашыць. Гэта падобна на вынаходніцтва. Скажам, вынаходца сканструяваў новую машыну. Але... яе нельга прывесці ў рух. Не знойдзены, а можа і не там пастаўлены патрэбны рычажок, ад якога залежыць лёс новай машыны. Канструктар б'ецца, б'ецца і пасля многіх бяссонных начэй знаходзіць патрэбны рычажок і ажыла машына, запрацавала. Тое-ж самае і ў матэматыцы, дзе падобныя «рычажкі» прыходзіцца

шукаць настойліва і ўмела. Пры такім падыходзе і прадмет не будзе здавацца сухім, нецікавым.

А што гэта так, варта прыпомніць лекцыі выдатных рускіх матэматыкаў — Лабачэўскага, Соф'і Кавалеўскай. Слухаць іх зыходзіліся не толькі адны матэматыкі.

Я люблю гэты прадмет і хачу выкладаць, скончыўшы фізмат, матэматыку ў школе.

★

Мы доўга сядзелі з Ірынай Клішынай і Рэмай Забела — выпускніцамі-медалісткамі 2-й сярэдняй школы, і яны мне казалі:

Здараецца так: двое любяць адну і тую-ж рэч, але адносяцца да яе па-рознаму.

Так і ў нас атрымалася з Рэмай Забела. Абедзве мы любім і захапляемся літаратурай. Аднак толькі адна з нас намеціла яе асновай сваёй будучай прафесіі.

Другая марыць аб тэхнічнай адукацыі.

Рэма хоча паступіць на фізіка-механічнае аддзяленне Ленінградскага політэхнічнага інстытута. Я мару аб філалагічным факультэце Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта. У сваім уяўленні я ўжо бачу нашу сталіцу Маскву, куды едуць тысячы выпускнікоў набываць вышэйшую адукацыю. Мае бацькі канчалі маскоўскія інстытуты, і я хачу прадоўжыць гэтую сямейную традыцыю.

Рэму цікавіць больш Ленінград, дзе яна хоча атрымаць пущёўку ў жыццё.

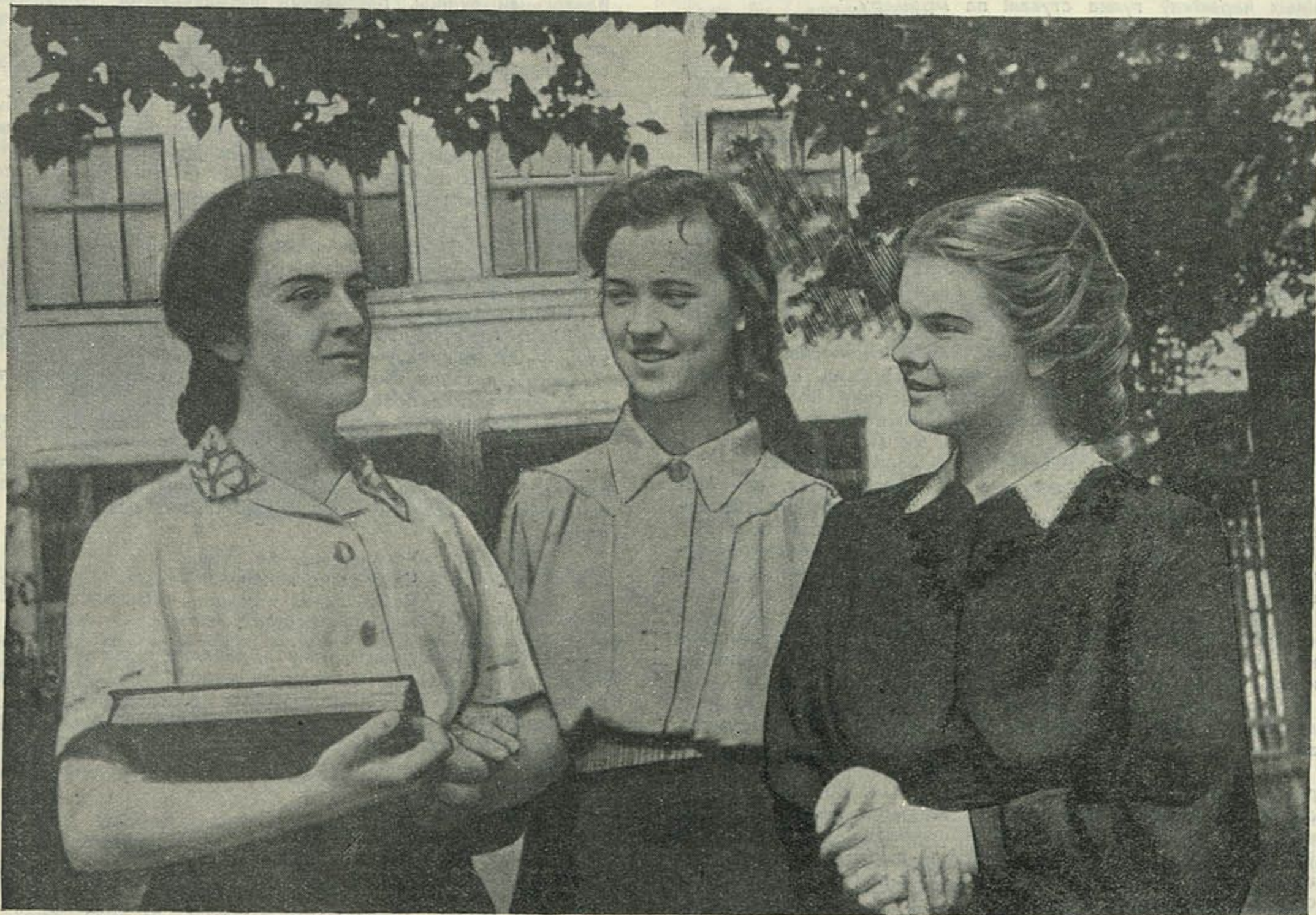
Шмат клопатаў праяўляе аб нас наша Радзіма, наш дарагі настаўнік — вялікі Сталін. І ўсе мы, выпускнікі, урачыста ім абяцаем: дзе-б мы ні вучыліся, кім-бы ў далейшым ні працавалі, свята берагчы ўсё тое, што ў цяжкіх, крывавых бойках з ворагам адстаялі нашы бацькі.

Адзвінелі школьныя званкі. У руках дакумент, аб якім марылася столькі гадоў — атэстат сталасці!..

І ўжо далёкім здаецца 20 чэрвеня — першы

дзень дзяржаўных экзаменаў.

...Бывай, школа! Прывітанне табе, новая дарога, прасторная, шырокая дарога ў вялікае жыццё!

На здымку (злева направа): Рэма Забела, Святлана Аляніцкая, Ірына Клішына.

Яўген ВАСІЛЁНАК

Мал. Ю. Пучынскага

АПАВЯДАННЕ

ЭЛЕКТРЫЧНАЯ лямпачка цьмяна гарэла недзе высока ў гары, на трэцім ці чацвертым паверсе, і на лесвіцы стаяў прыцемак. І ціша. Толькі высокія абцасы марыніных чаравікаў гулка стукалі па мрамару.

Дзяўчына ўзышла на першую пляцоўку і перадыхнула, прыслухоўваючыся да трывожнага стуку ўласнага сэрца.

Вядома, шмат ёсць прычын для трывожнага біцця сэрца дзяўчыны, асабліва, калі ёй толькі дзевятнаццаць гадоў. Вось хоць-бы і ў Марыны: пасля таго, як увесь вечар давялося ёй танцаваць з прыгожым маладым хлопцам, у якога да таго-ж і імя такое прывабнае, гучнае — Антон...

Цікава, дзе ён цяпер? Ці ўсё яшчэ стаіць там унізе, за знадворнымі дзвярыма, ці мо' пайшоў уздоўж вуліцы, бестурботна насвістаючы што-небудзь вясёлае? Хто-ж яго ведае...

— Ваша акно — вунь тое? — запытаўся ён, пры развітанні паказваючы рукой некуды ў кут пятага паверху.

— Не, не ўгадалі, — засмяялася яна. — Я живу на другім паверсе. Вунь тое цёмнае, якраз над намі.

— Дык я пачакаю, пакуль яно пасвятлее, — сказаў Антон, і Марына не ведала — жартуе ён ці гаворыць сур'ёзна.

Звонку паранейшаму не даносілася ні гуку. Вось і другая пляцоўка. Налева — яе кватэра. Дзяўчына выняла з сумачкі ключ, адчыніла дзверы і, ступаючы як мага цішэй, каб не патурбаваць бацькоў, прашмыгнула ў свой пакойчык.

Рука машынальна пацягнулася да выключачеля, але Марына тут-жа адарвала яе назад. Насупраць быў шэры чатырохкутнік акна. Хацелася, ой як хацелася падыйсці і зірнуць уніз, на вуліцу, але для гэтага трэба было адсунуць фіранку і прыціснуцца да шкла, а хіба-ж можна адважыцца на такое?..

А калі выключачель гучна цмокнуў і пакой заліўся мяккім ружовым святлом, што расплывалася з-пад аксамітнага абажура, звісаўшага са столі, пад акном пачуліся крокі. Ці не Антон?.. Не, напэўна выпадковы праходжы...

Марыне доўга не хацелася распранацца. Потым яна падыхла і адчыніла фортачку. З вуліцы ўварваўся струмень здаровага майскага паветра...

«Цікава, хто ён гэты Антон Цясленка?» — успамінала Марына, задумліва ўглядаючыся ў акно, дзе, нібы ў люстэрку, адлюстроўваўся яе твар: высокі адкрыты лоб, прыўзняты крышку кірпаваты нос, ямкі на шчоках... Вусны і вочы ўсміхаліся: але не свайму адбітку — выразным Антоновым вачам, што ўвесь вечар сачылі за ёю з-пад броваў, якія сышліся каля пераносся...

Яна ніколі раней не бачыла яго ў клубе, хоць бывала тут часта і ведала амаль усю моладзь чыгуначнага вузла. Ён прышоў сюды ўпершыню. Было ў ім нешта такое, што адра-

зу вылучала яго сярод іншых, але што менавіта — Марына так і не магла зразумець. «Проста ён не тутэйшы, таму і здаецца мне незвычайным», — сказала яна сабе.

Танцаваў малады чалавек удала, Марыне было прыемна з ім, — Ганна шапнула нават ёй у перапынку, што з іх атрымалася добрая пара, — і таму, калі ён запрасіў яе на новы танец, яна без хістання дала згоду.

Пасля танцаў Ганна пайшла разам са сваім жаніхом, Марына паімкнулася была пайсці адна, але Антон затрымаў яе і прапанаваў праводзіць дадому.

Калі яны пераходзілі паветраны мост праз чыгунку, Марына паспрабавала высветліць яго занятакі, але Антон растлумачыў нямногаслоўна:

— Так... вучыцца прыехаў... — і больш нічога не дадаў, а ёй распытваць было нязручна.

«Напэўна, у політэхнічны інстытут паступае», — у думках вырашыла Марына і раптам схамянулася: «А чаму-ж гэта я так многа думаю аб ім?..». Сапраўды, чаму? Хіба мала ў яе знаёмых хлопцаў, з якімі яна танцуе ў клубе?..

— Ну і што-ж, што думаю! — уголас прамовіла Марына і пайшла да ложка. — Спаць, спаць!

А раніцой, ледзь толькі Марына расплюшчыла вочы, думкі, успаміны

аб учарашнім вечары зноў апанавалі яе. Так было аж да таго моманту, пакуль не надыйшоў час заступаць ёй на дзяжурства.

Тут яна была ўжо не проста Марына, вясёлая дзяўчына з Вакзальнай вуліцы, пастаянная наведвальніца чыгуначнага клуба, а таварыш Аляксук, правадніца восьмага вагона поезда дальняга следавання... І зараз некалі было ёй думаць аб тым, што не мела непасрэднага дачынення да абавязкаў, якія вызначаны ў службовай інструкцыі.

Замест учарашняга малінавага плацця, на Марыне была цяпер чорная шарсцяная спадніца і сіняя гімнасцёрка, перахопленая ў таліі шырокім армейскім рамянем, а на плячах ляжалі пагоны з двума вузенькімі беленькімі істужкамі. Пышныя валасы на галаве прыбраны пад такі-ж сіні берэт з маленькай зорачкай.

— Ваш білет! — рашуча прамовіла Марына, ускідваючы вочы на чарговага пасажыра, і раптам ледзь не ўскрыкнула.

Перад ёй стаяў Антон.

— Праходзьце хутчэй! — нецярпліва падагнаў нехта ззаду Антона, а ён, ступіўшы на падножку, толькі і знайшоўся сказаць: — От як яно!.. — і падаўся ў тамбур.

Марына паспела кінуць яму наўздагон толькі кароткі таксама збянтэжаны позірк.

Калі цягнік крануўся, з рэпрадуктара, што вісеў у калідоры, нечы голас абвясціў:

— Пачынаем канцэрт па заяўках пасажыраў дзевятага вагона. Праслухайце ў выкананні Ларысы Пампееўны Аляксандроўскай беларускую народную песню «Чаму-ж мне не пець».

Чаму-ж мне не пець,
Чаму-ж не гудзець,
Калі ў маёй хатцы
Парадак ідзець...

— А ў нашай хатцы, бачу я, парадку няма, — сказаў чалавек у форме артылерыйскага маёра, які сядзеў насупраць Антона. — Вось распісаць-бы прэферансік, дык парадчак быў-бы! — І маёр запытальна павёў вачыма наўкруг.

— А ў шахматы выпадкова вы не гуляеце? — якраз у гэты момант з'явілася на парозе Марына.

— Уявіце сабе — не гуляю.

— А ў шашкі?

— У шашкі? — Так крыху перастаўляю...

— Тады адну хвіліначку! — задаволена прамовіла Марына і ў момант знікла з купэ. Неўзабаве яна вярнулася назад, трымаючы ў руках скрыначку з шашкамі.

— Калі ласка!.. — і хаваючы ў густых павеках смех, які бруіўся з вачэй, звярнулася да Антона: — Вы не пасядзіце ў кампаніі з маёрам?

— Чаму-ж не. З ахватай, — згадзіўся той.

...Поезд ішоў ды ішоў. Ужо былі пасланы пасцелі, пажыры зручна размясціліся кожны на сваім месцы, і вагон набыў выгляд даўно абжытага памяшкання. Лілася з рэпрадуктара музыка. Нібы старыя знаёмыя, гаманілі суседзі па купэ. З канца вагона звінеў дзіцячы галасок, выразна дэкламуючы верш аб тым, што такое добра і што такое дрэнна. І ўсё гэта пакрывалася раз-по-раз гучным шчоўканнем касцяшак па чамадану і выбухамі смеху аматараў даміно. Маёр-жа і Антон усё змагаліся.

У купэ зноў зайшла Марына. Маёр нават не зірнуў у яе бок, — так ён быў захоплены шашкамі.

— Ці не жадаеце набыць газеты або часопісы? — запыталася яна. — Ёсць маскоўскія, ёсць і мясцовыя.

Маёр падняў галаву.

— Вось палюбуюцца: прадуюць з-за вас ушчэнт! — весела паведаміў ён. — І, здаецца, зусім не выпадкова. Шэсць партый узапар.

Антон заўважыў, што дзяўчына чамусьці пазбягае яго погляду. Ён вышаў у калідор і стаяў там, пакуль Марына не абыйшла ўсе купэ.

— Дык вы і ёсць Марына Фёдораўна Аляксук? — запытаўся ён, калі дзяўчына, ідучы назад, параўнялася з ім.

Марына здзіўлена паглядзела на Антона. Учора, знаёмячыся, яна назвала яму толькі сваё імя. Адкуль-жа ён ведае яе прозвішча, ды яшчэ і па бацьку?

— Так. Але адкуль вам гэта вядома?..

Поезд набліжаўся да станцыі, і яны не паспелі пагутарыць. Марына заспяшалася да выхаду.

Позна ўвечары, здаўшы дзяжурства сяброўцы, Марына пайшла ў службовае купэ. Не паспела яна сесці, як у дзверы нехта ціха пастукаў.

— Калі ласка.

— Прабачце, я на хвілінку... Ці не знойдзеца ў вас што-небудзь з Гогаля пачытаць?

— Не, з Гогаля нічога няма. Ёсць Некрасаў, Тургенеў, Шэўчэнка — з класікаў...

— Шкада, — уздыхнуў Антон. — Хацеў «Рэвізора» пачытаць.

— А вы і самі мне чамусьці нейкага рэвізора нагадваеце, — засмяялася Марына.

— Я рэвізора? Вось не думаў!..

— Што-ж вы стаіце? Сядайце...

Антон сеў, і яны разгаманіліся, не заўважаючы, як бег час. Рашуча адчыніліся дзверы. Увайшла правадніца з суседняга вагона. Яна крытычна агледзела Антона і накінулася на Марыну:

— Табе асобнае запрашэнне патрэбна ці што?

— Ой, Насценька, я зусім забылася! — заспяшалася Марына.

Насця была рэдактарам насценнай газеты поезда, і зараз у яе адбывалася паседжанне рэдкалегіі.

— Давай, давай! Усе сабраліся ўжо — падганяла яна Марыну.

Антону нічога не заставалася, як пайсці на сваё месца.

Вярнулася Марына назад гадзіны праз дзве. І ўжо скрозь сон Антон пачуў, як дзяўчына, мякка ступаючы, прайшла па калідоры ў тамбур.

Тут яна адчыніла знадворныя дзверы. Цемра ночы не спадохала яе. Марына апусціла ногі на прыступак сходцаў, села на падлогу тамбура. Любіла вось так сядзець сам-на-сам у ціхіх лагодных вечары, прыслухоўваючыся да шуму поезда, сочаць за ўсім, што імкліва бяжыць міма.

Колы вагона мерна стукалі па стыках рэк. Па небе навывперадкі беглі светлякі зорак. Адны з іх былі зусім маленькія, ледзь прыкметныя, другія ярка гарэлi. Вось адна зорка на нейкі момант спынілася і раптам паляцела ўніз...

Марына паціху заспявала пра дзявочае сэрца, якое прагне вясны і пашчоты...

За спіной грукнулі дзверы. Нехта вышаў з вагона ў тамбур. Але не гэта прыцягнула ўвагу Марыны. Нешта зусім іншае прымусіла яе імкліва ўстаць, схопіцца за поручні і нахінуцца ўніз. Аднекуль з-пад вагона даносіўся лёгкі, але вельмі падазроны скрогат жалеза.

— Марына, што з вамі? — пачула яна з-за спіны ўстрыможаны голас Антона.

— Зрываўце стоп-кран! Хутчэй! — крыкнула Марына, і сама кінулася ў тамбур. Антон быў ужо каля стоп-крана... Заляпалі буферы, задрыжэў вагон, нібы яго выцялі здаравенным молатам. «Малайчына!» — пахваліла ў думках Марына Антона і ўголас загадала:

— Хутчэй нясіце ліхтар!

Поезд спыніўся. Марына саскочыла долу. Услед за ёй саскочыў Антон, трымаючы ў руках ліхтар.

— Што здарылася? — запытаў ён і таксама палез пад вагон.

Марына выхапіла з ягоных рук ліхтар, накіравала святло на колы. Так і ёсць! Паміж коламі вагоннай цялежкі вісела, кранаючыся рэйкі, тармазная калодка. Відаць, згубіўся ў дарозе шплінт, які трымаў яе...

— Там, у нашым купэ ёсць лом — хуценька прынясіце яго сюды! — зноў загадала Марына Антону.

— Навошта вам турбавацца?! Зараз прыдзе вагонны майстар, ён і адрамантуе.

— Хутчэй! — паўтарыла яна, і голас яе цяпер быў такі, якому нельга было не падпарадкавацца. — Калі той майстар яшчэ прыдзе...

І калі прышоў майстар, Марына з дапамогай Антона паставіла ўжо калодку на сваё месца. Майстру засталася толькі зашплінтаваць валік.

...Марына пакруціла над галавой ліхтаром. У той-жа момант насцярожаную цішыню ночы прарэзаў тонкі свісток галоўнага кандуктара. Яму басам адказаў гудок паравоза. Зноў заляпалі буферы вагонаў, але зусім інакш — значна спакойней і разважней. Поезд рушыў далей у сваю дарогу.

Марына і Антон стаялі ў тамбуры, абодва прыкметна ўзрушаныя. Стаялі моўчкі, быццам баяліся недарэчным словам спудзіць той прыемна ўзняты настрой, які валодаў імі.

Па небе зноў пабеглі светлякі зорак. Марына загаварыла першая.

— А з вас мог-бы атрымацца нядрэжны праваднік. Ломам вы арудавалі пад вагонам у-га як! — і засмяялася.

Назаўтра з самага ранку пайшоў дождж. Ён дакучліва цурубоніў па вокнах. На станцыях мала хто выходзіў з вагонаў.

Антон, стоячы каля акна, слухаў тлумачэнні аб правілах перавозкі багажа, што перадаваліся па радыё.

Да яго падыйшла Марына:

— Вы «Ад усяго сэрца» Елізара Мальцава читалі?

— Чытаў... А што?

— Цудоўна! — ўзрадавалася Марына. — Вы будзеце выступаць сёмы. Так, так, сёмы! — і, не даўшы яму і рот раскрыць, нахаду ўжо кінула:

— Я пайду да прафесара Чыстаклетава, ён едзе ў другім купэ. Калі ўгавару яго — ох, і здорава-ж будзе!

З другога купэ яна вярнулася ўзрадаваная. Усё яшчэ не ведаючы, у чым справа, але захоплены жвавацю дзяўчыны, Антон ступіў крок да яе:

— Ну?..

— Угаварыла!.. Мінут праз трыццаць, як толькі мінем Белую Лужу, правядзем канферэнцыю чытачоў па раману «Ад усяго сэрца». Даклад зробіць прафесар Чыстаклетаў. Уяўляеце сабе, адразу даў згоду!.. Ну, пайду, можа яшчэ дамоўлюся з кім, каб выступіў у спрэчках. Сем выступаючых ёсць!

І яна знікла за дзвярыма суседняга купэ.

Пасля імправізаванай Марынай канферэнцыі чытачоў Марына і Антон сядзелі ў службовым купэ, і Марына гаварыла:

— А па праўдзе кажучы, не вельмі каб добра выступілі вы на нашай канферэнцыі.

— Дык я-ж не рыхтаваўся, — апраўдваўся Антон.

— А маёр хіба рыхтаваўся?

— І чытаў раман я ведаеце калі? Яшчэ ў часопісе.

— А прафесар, прафесар! — захаплялася Марына. — Выдатнейшы даклад зрабіў!

— На тое ён і прафесар...

— Так, але які прафесар! Ягона-ж спецыяльнасць — супраціўленне матэрыялаў. Гэта-ж разумець трэба!

Марына змоўкла і, нешта ўспомніўшы, імкліва ўстала.

— Ой, зусім забылася! Сусед-жа ваш, маёр, казаў, што вельмі любіць хатні боршч. А на наступнай станцыі якраз смачна гатуець яго. Там кухарам у рэстаране працуе Кузьма Захаравіч. Вялікі майстар баршча!.. Ледзь не забылася папярэдзіць маёра.

— Вы, як відно, грунтоўна вывучылі густы пасажыраў. Я чуў, што трэцяе купэ калектыўную падзяку вынесла вам. Там сабраліся адны аматары смажаных курэй. А вы і падказалі ім, дзе іх можна купіць...

— Дык я-ж правадніца, — засмяялася Марына. — А правадніца — гэта ведаеце хто? Гаспадыня вагона! — Марына запнулася, успомніўшы, што гаворыць не свае словы, але тут-жа прадаўжала, зноў усміхаючыся: — А ўсякая сапраўдная гаспадыня павінна быць чулай і ветлівай да сваіх гасцей — пасажыраў.

Поезд падыходзіў да вялікага горада — сваёй апошняй астановай.

Да Марыны падышоў нізкарослы чалавек у форме чыгуначніка з пагонам і інжынер-лейтэнанта начальнік поезда па прозвішчу Мазолін.

— Мільёнчык адгροхалі! — весела прагаварыў ён. — Гэтым рэйсам закончылі... А як твой вучань? — раптам звярнуўся ён да Марыны.

— Які вучань?..

— Як — які?.. Цясленка! Антон!

Поезд здрыгануўся ў апошні раз і спыніўся. Мазолін заспяшаўся да выхаду. Аднак адчыніць дзверы ён не паспеў — дарогу яму загарадзіў высокі незнаёмы Марыне чалавек.

— Таварыш Мазолін? — запытаў той і падаў руку інжынеру-лейтэнанту. — Будзем знаёмы: начальнік тутэйшага рэзерва праваднікоў Нядзвецкі.

— Вельмі прыемна пазнаёміцца... — Дык гэта ваш праваднік рашыў павучыцца ў нашых работнікаў?

— Ён у нас адзін з лепшых. Аднак Антон лічыць, што да вашай брыгады яму яшчэ далёка і вось настаяў паехаць да вас пераймаць вопыт.

Марына прыхінулася да сцяны.

— Я накіраваў яго да нашай лепшай станаўкі Марыны Аляксук, — гаварыў Мазолін.

— Чуў, чуў пра яе. Нядрэнна было-б, каб яна выступіла сёння на нарадзе, якую мы мяркуем правесці. Поезд-жа ваш пададуць у парк, часу хопіць.

...Пасля нарады Антон спытаў у Марыны:

— Мы яшчэ сустрэнемся — праўда? — Марынін твар пасвятлеў.

— Магчыма, — пазбягаючы яго погляду, няпэўна паабяцала яна.

— Толькі я буду спадзявацца, што ў наступны раз вы будзеце лепшай — хутчэй запаліце святло ў сваім пакоі. Я-ж прастудзіцца магу, чакаючы...

З ВОПЫТУ РАБОТЫ СЯРОД ЖАНЧЫН

ВЫХАВАННЕ ЧАЛАВЕКА

ЗАДОўГА да канферэнцыі чытачоў, арганізаванай жаночым саветам, не толькі моладзь, але і многія пажылыя калгаснікі, чыталі і перачыталі «Жніво» Галіны Нікалаевай. Для тых, хто не мог прачытаць кнігу самастойна, наладжваліся калектыўныя чыткі. І не дзіва, што на канферэнцыю прыйшло столькі народу, што ў хацечытальні не было дзе і яблыку ўпасці.

Пасля ўступнага слова старшыні жонсовета Вольгі Пятроўны Рэбрынай выступілі многія калгасніцы. Яны падзяліліся сваімі ўражаннямі аб кнізе, расказалі, што ў ёй найбольш спадабалася. Але асабліва запомнілася выступленне калгасніцы Аўгінні Камінскай.

— Нам усім трэба быць такімі, як Аўдоцця, Васіль, Алёша, Сцяпан, — сказала яна з натхненнем, звяртаючыся да

прысутных. — Прыпомнім, як душою хварэў за калгас Васіль. Роднага бацьку і таго не пашкадаваў, калі ў сям'і ў яго спрабавалі пакваціцца на калгаснае дабро. Аўдоцця была простая калгасніца, а як рвалася яна да ведаў, як прагна прыслухоўвалася да ўсяго новага, старалася прымяніць яго ў сваім калгасе.

Глыбока і праўдзіва разабрала Аўгіння Баляславаўна станаўчыя вобразы «Жніва». Але ёй не прыйшла нават і думка аб тым, што сама яна ў нейкай меры іх напамінае.

Два гады таму назад калгаснікі арцелі імя Молатава выбралі Аўгінню Камінскую брыгадзірам. Жаданне працаваць яна мела вялікае, але часта адчувала, што ёй, яшчэ зусім маладой дзяўчыне, вельмі цяжка спраўляцца з абавязкамі

важкай брыгады. На дапамогу прыйшла тав. Рэбрына — калгасны аграном, старшыня жаночага дэлегацкага сходу.

— Табе, Аўгіння, чытаць пабольш трэба, агра-тэхніку вывучаць, — часта гаварыла ёй Рэбрына і тут-жа прапанавала неабходную кнігу.

І Аўгіння слухалася разумнай парад. Адной з лепшых закончыла яна агра-тэхнічны гурток у калгасе. Пачала захапляцца чытаннем белетрыстыкі.

Брыгада Камінскай у час сёлетняй веснавой сяўбы заняла першае месца ў калгасе і не ўступае яго ў доглядзе за пасевамі. Аўгіння ўжо не баіцца паспрачацца і са старымі наконт правільных севазваротаў, якасці ворыва, мінеральных угнаенняў.

Мы прагледзелі абанементную картку Аўгінні Баляславаўны ў бібліятэцы-

перасоўцы. Пачынаючы з лютага, яна прачытала 12 кніг толькі з мастацкай літаратуры, сярод якіх «Адвержаныя» Віктара Гюго, «Марцін Ідэн» Джэка Лондана, «Напярэдадні» І. Тургенева, «Цусіма» А. Новікава-Прыбоя, «Хто вінаваты?» А. Герцэна, «Першыя радасці» К. Федзіна, «У гару» Анны Саксе. Пра гэтыя і многія іншыя кнігі яна талкуе, як чалавек свядомы, перажываючы гора і радасці любімых герояў. Калі гутарыш з гэтай дзяўчынай, думаеш, што якраз такую сялянку меў на ўвазе Нікалай Алексеевіч Некрасаў, марачы пра той час,

«Когда мужик не Блюхера
И не Милорда глупого —
Белинского и Гоголя
С базара понесёт».

Аўгіння Камінская — адна з многіх перадавікоў, якія выраслі ў радак актывістак дэлегацкага сходу калгаса. Раней яна была дэлегаткай, цяпер з'яўляецца членам жонсовета.

Выхаванню жанчын, рабоце сярод іх калгасная партыйная арганізацыя ўдзяляе шмат увагі, апіраючыся ў першую чаргу на жаночы совет.

Барацьба за працоўную дысцыпліну, за свядомыя і добрасумленныя адносіны да калгаса, выхаванне савецкага патрыятызма стаіць у цэнтры ўвагі жонсовета.

У калгасе павяжаюць камсамолку Мар'ю Марцішонак. Няма такой работы, якая не была-б ёй па сілах, у якую-б яна не ўклала вялікага старання. У мінулым годзе на палявых работах Мар'я выпрацавала 280 прададзён. «Сёлета выпрацую не менш», — упэўнена заяўляе яна. Мар'я — член жонсовета і член бюро камсамольскай арганізацыі.

Лепшымі звеннявымі па вырошчванню тэхнічных культур з'яўляюцца пажылыя калгасніцы Вольга Данілаўна Шчасная і Аўгіння Сяргеўна Богдан. Тут ужо так павялося, што самі члены жонсовета павінны быць прыкладам у рабоце. Яны патрабавальны не толькі да сябе, але і да іншых калгасніц, падцягваюць усіх, дабіваючыся, каб у калгасе не было лодыраў і дармаедаў.

Калгасніца Вольга Рудовіч і Вольга Кот усяляк адлыньвалі ад работы. Кожны дзень яны прыдумвалі ўсё новыя і

новыя прычыны: то дома няма каго пакінуць, то нешта нездаровіцца. Жонсовет настаяў, каб іх выклікалі на праўленне. Гэта дапамагло. Цяпер Рудовіч і Кот акуратна выходзяць на работу.

Жонсовет стараецца, каб калгасніцам былі створаны добрыя ўмовы для работы. У мінулым годзе па яго прапанове былі арганізаваны дзіцячыя яслі. Іх наведвала 40 дзяцей. Маці былі задаволены, іх дзеці былі сыты і дагледжаны. І сёлета хутка адчыняцца яслі. Імі будзе заагавана калгасніца Ксенія Жабінская. Яна нядаўна вярнулася з семінара, арганізаванага раённым аддзелам аховы здароўя для ясельных работнікаў. Праўленне выдзеліла памяшканне, прадукты і сродкі для набыцця інвентара.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР звеннявой калгаса «Большэвік» (Петрыкаўскі раён Палескай вобласці) Ганне Іванаўне Буднік прысвоена званне Героя Соцыялістычнай Працы за атрыманне ўраджаю карэнняў кок-сагызу з аднагадовых плантацый па 67,8 цэнтнера з гектара на плошчы ў два гектары.

На здымку: Герой Соцыялістычнай Працы Ганна Іванаўна Буднік.

Фото Ч. Мезіна
(Фотахроніка БелТА)

Жонсовет калгаса працуе па плане. Раз у месяц актывісткі збіраюцца, каб паслухаць даклад, абмеркаваць практычныя пытанні жыцця калгаса. За апошні час жонсовет абмеркаваў даклады аб барацьбе савецкіх жанчын за мір, аб арганізацыі працы і аплаты ў звеннях за вырошчванне тэхнічных культур, аб доглядзе пасеваў, аб падрыхтоўцы да ўборкі ўраджаю.

І радасцю і горам сваім жанчыны дзяляцца са старшынёй савета. Першым звярнуцца да старшыні калгаса з якою-небудзь просьбай, прыходзяць параіцца з т. Рэбрынай. І там, дзе гэта патрэбна, Вольга Пятроўна хадайнічае перад праўленнем калгаса аб дапамозе. Так, была аказана дапамога многадзетнай маці-ўдаве М. Шатроўскай і іншым калгасніцам.

Разам з партыйнай арганізацыяй жонсовет усімі сіламі імкнецца павысіць культурны ўзровень калгасніц. У мінулым годзе 35 жанчын вучылася ў агра-тэхнічным гуртку. Многія актывісткі наведвалі палітгурток. У калгасе ёсць свая бібліятэка. Каб паўней задаволіць патрэбу ў кнізе, са Сморгоні і з Маладзечна па ініцыятыве жонсовета бібліятэка-перасоўка дастаўляе літаратурныя навінкі, творы рускіх і замежных класікаў, савецкіх пісьменнікаў і паэтаў. І хоць прышла гарачая пара палявых работ, калгасніцы ноччу гадзінку-другую знаходзяць для цікавай кнігі.

Калгас імя Молатава, як і многія калгасы ў заходніх абласцях, арганізаваўся ў пасляваенныя гады. За кароткі час тут выраслі дабrotныя гаспадарчыя будынкі, цагляныя кароўнікі, канюшні. На неабсяжных калгасных палях даспявае багаты ўраджай. Але найбольш радуе тут рост свядомасці перадавога чалавека, які імкнецца да культуры, да ведаў. І ў гэтым імкненні немалая заслуга жонсовета — актыўнага памочніка партыйнай арганізацыі.

М. УЛАДЗІМІРАВА.

Сморгонскі раён,
калгас імя Молатава.

МАЙСТЭРСТВА

ХТО наведаў выстаўку мастацкай вышыўкі, арганізаваную Акруговым домам афіцэраў, той вынес адтуль незабыўнае ўражанне. Многія работы, што экспаніраваліся на выстаўцы, прадстаўляюць сабой закончаныя, сапраўды мастацкія творы. Здзіўляе тонкі густ, багацце фарбаў, майстэрскае выкананне кожнай, нават самай невяліччай рэчы.

Тое, што ўпрыгожвае быт савецкага чалавека, надае больш утульнасці, наведвальнік знайшоў на выстаўцы. Тут былі прадстаўлены самыя рознастайныя работы: партрэты любімых правадыроў савецкага народа — Леніна і Сталіна, партрэты найбольш папулярных у нашага чытача пісьменнікаў — Пушкіна, Горкага, Маякоўскага, глыбокія па задуме, цікавыя па свайму мастацкаму вырашэнню ілюстрацыі да твораў Фадзеева, Палявога, Шота Руставелі, Крылова, рэпрадукцыі з вядомых карцін мастакоў Шышкіна, Рэпіна, Левітана, Макоўскага; шмат рэчаў хатняга ўжытку: газетніцы, сурвэткі, дывановыя

падушкі, дарожкі, абрусы, абажуры для настольных ламп, дываны, кветкі і многае іншае.

Колькі ўмельства, цяплівасці і настойлівасці ўкладзена ў кожную работу! І зроблена ўсё гэта клапатлівымі пяшчотнымі рукамі баявых падруг — жонак афіцэраў Савецкай Арміі.

Выстаўка мастацкай вышыўкі арганізуецца ў Акруговым доме афіцэраў за пасляваенны час чацверты раз. Кожная новая выстаўка — гэта своеасаблівая справаздача аб ідэйным і культурным росце яе ўдзельніц, аб удасканаленні майстэрства нашых вышывальшчыц. У гэтым вялікая заслуга кіраўніка гуртка мастацкай вышыўкі, які працуе пры Акруговым доме афіцэраў, — т. Красічкінай. Яна прыклала нямала намаганняў, каб перадаць удумлівым вучаніцам свой багаты вопыт, высокае майстэрства.

Даспелымі мастакамі паказалі сябе жонкі афіцэраў тт. Гранько, Чалдышова, Філіповіч, Сцяпанчанка, Пятровіч, Кедрава, Фаруціна, Чарнышова, Барава

Петрык, Асадчанка і многія іншыя. Адметная якасць іх работ — глыбокае пранікненне ў задуму твору, умненне перадаць багацце фарбаў, самыя найтанчэйшыя іх адценні. Часам здзіўляешся, што работа выканана іглой — настолькі тонка перадаана складаная гама фарбаў.

Нашы вышывальшчыцы жывуць актыўным творчым жыццём усяго савецкага народа. У іх работах знайшлі адлюстраванне гераічны подзвіг нашага народа ў дні Вялікай Айчыннай вайны, мірная стваральная праца савецкіх людзей, іх барацьба за мір. Самыя высокія творчыя парывы сваёй душы прысвячаюць яны работам, у якіх увасоблены геній чалавецтва Ленін і Сталін — творцы шчаслівага і радаснага жыцця савецкага народа.

Падоўгу спыняюцца глядчы каля партрэта таварыша Сталіна, выкананага мастацкай гладзю т. Баравой. Вышывальшчыца здолела перадаць дарагія рысы правадыра — глыбокі задумлівы позірк вачэй, з якіх свеціцца вялікая любоў да чалавека, ледзь прыкметную бацькоўскую ўсмішку. Цікава выканана работа т. Гранько «Сталін у сваім кабінёце».

Звяртаюць увагу рэпрадукцыі з вядомых карцін савецкіх мастакоў: «Ленін у Разліве» (т. Асадчанкі), «І. В. Сталін і В. М. Молатаў з дзецьмі ў час адпачынку» (калектыўная работа тт. Паўлавай, Івановай, Вішнеўскай, Аляксеевай). Добра зроблены партрэт Ф. Э. Дзержынскага (тт. Дзеравянка, Кабяляцкай і Рабікавай). Тут-жа бачым мы партрэт правадыра свабодалюбівага карэйскага народа Кім Ір Сена, вышыты т. Нікольскай.

Мудрыя сталінскія прадначартанні ўвасобіла т. Жарыхіна ў рабоце «Карта вялікіх будоўляў камунізма» (мастацкая гладзь). Проста і велічна вышыла герб БССР т. Гранько.

Усеагульную ўвагу прыцягнулі работы, змешчаныя ў раздзеле графічнай вышыўкі. Такія работы экспаніруюцца ўпершыню. Графічная вышыўка — вельмі складаны працэс, які патрабуе вялікай уседлівасці і настойлівасці. Вышывальшчыца наносіць абрысы малюнка чорнай ніткай, таўшчыня якой складае чацвертую частку звычайнай шоўкавай ніткі. Нават прафесіяналы графікі могуць пазайздросціць работам тт. Пятровіч і Кедравай. Вышывальшчыцы праўдзіва перадалі велічны подзвіг савецкіх людзей з часоў Вялікай Айчыннай вайны. У карціне «Панфілаў-

«Панфілаўцы» — графічная вышыўка Пятровіч.

цы» адчуваеш непахісную волю савецкага народа да перамогі, упэўненага, што гэты светлы і радасны час хутка надыйдзе. Удумліва прачытала раман А. Фадзеева «Маладая гвардыя» т. Кедрава. Выкананая ёю ілюстрацыя да гэтага твору «Маці гутарыць з Олегам Кашэвым» — сапраўды мастацкі твор.

На выстаўцы прадстаўлена многа работ, прысвечаных Пушкіну, Гоголю, Горкаму і Маякоўскаму. Адсюль відаць, што жонкі афіцэраў горача любяць выдатныя творы вялікіх мастакоў слова. Сярод гэтых экспанатаў выдзяляецца работа т. Чарновой «Пушкін на Каўказе». Вышывальшчыца ярка перадала суровую веліч Каўказскіх гор, увасобіла горды, непакорны дух вялікага паэта зямлі рускай. Арыгінальна вышыты партрэт «Горкі — горды буравеснік» (т. Фаруцінай), партрэты Маякоўскага (т. Мядзвінскай), Гоголя (т. Петрык).

Значнае месца на выстаўцы займаюць рэпрадукцыі з карцін, рознастайныя пейзажы, эцюды, нацюрморты. Тонкія нюансы фарбаў перадааны вышывальшчыцамі тт. Гранько, Вішнеўскай, Смірновой, Чумічовай, Кірнас, Місяковай, Чалдышовай, Аляксеевай, Хайтовіч, Брыкавай, Кедравай і многімі іншымі. Нельга без захаплення глядзець на рэпрадукцыю Місяковай «Жыта». Шырокае, бяскрайнае поле. Важкія каласы лагодна лашчыць ветрык. Здаецца, чуваць шэпты кожнага каласка. А вось «Конікі» Чалдышовай. Работа выканана сапраўды віртуозна. Кожная жылка, кожны мускул каня тонка перадааны майстэрскай рукою вышывальшчыцы. Багатая гама фарбаў закладзена т. Гранько ў рабоце «Дубы». На магутных дубах адчуваеш ігру сонечнага святла.

«Бярозавы гай» — мастацкая гладзь П. Хайтовіч.

Мастацкай гладзю выкананы «Ружы». У гэтую работу т. Смірнова ўклала нямала назіральнасці, паказала тонкі мастацкі густ. Здаецца, што перад табой жывы букет, што адчуваеш далікатны пах кветак, на якіх дрыжаць кроплі расы.

Спыняемся каля карціны «Бярозавы гай». Вышывальшчыца т. Хайтовіч, якая параўнаўча нядаўна захапілася мастацкай гладзю, умела перадала перспектыву, зусім натуральна ўвасобіла гай і лужайку. Выдатна выглядаюць работы: «Сосны, асветленыя сонцам», (Кедравай), «Бярозкі» (Аляксеевай), эцюд «Зіма» (Вішнеўскай) і іншыя.

У грамадскай сталіцы выстаўка выклікала вялікую цікавасць. Яе ахвотна наведвалі прафесіяналы-мастакі, работніцы прадпрыемстваў, служачыя ўстаноў, вучаніцы і студэнткі, афіцэ-

ры, салдаты. У кнізе водзываў знаходзім нямала цёплых, поўных захаплення запісаў аб майстэрстве вышывальшчыц. Вось што піша адзін з афіцэраў:

«Наведаўшы выстаўку мастацкіх работ, мне цяжка выдзеліць лепшае. Так многа тут сапраўды прыгожага. Але асабліва спадабалася графічная вышыўка, пейзажы, партрэты Леніна, Сталіна, Горкага. А наогул — усё цудоўна, выканана з вялікім густам, майстэрствам».

«Выстаўка сведчыць, — піша салдат К., — аб высокім культурным узроўні савецкай жанчыны. Мяне асабіста моцна ўсхвалявала карціна «Панфілаўцы». Гэты гераічны ўчынак нашых легендарных герояў выдатна перадала Пятровіч».

У кнізе многа кароткіх, лаканічных запісаў, нахштальт: «Жыта» ў выкананні Місяковай — сапраўды шышкінскае!» Вышэйшай ацэнкі нельга даць.

Увага сталічнай грамадскасці да гэтай выстаўкі сведчыць аб тым, што самадзейныя гурткі мастацкай вышыўкі неабходна ўсяляк пашыраць на нашых прадпрыемствах, ва ўстановах, школах, інстытутах. І тут — неабмежаванае поле дзейнасці для профсаюзных арганізацый, дамоў народнай творчасці. Яны павінны ўзначаліць гэтую работу, надаць ёй шырокі размах.

Важна таксама, каб Рэспубліканскі дом народнай творчасці набыў лепшыя работы вышывальшчыц, старанна іх захоўваў, як залаты фонд народнай творчасці.

Такія выстаўкі павінны перыядычна наладжваць усе абласныя дамы народнай творчасці.

Актыў курсаў мастацкай вышыўкі.

На здымку (злева направа): С. Брыкава, Г. Філіповіч, А. Пуцыла, выкладчык курсаў Е. Красічкіна, А. Сашнёва, А. Фаруціна, Л. Ганчарык, П. Хайтовіч, С. Антропава, М. Федчанка і Е. Кедрава.

Парашутистка

З радой авіаспартеменаў, якія выстраіліся на зялёным полі аэрадрома, выходзіць наперад стройная маладая дзяўчына. Яна падыходзіць да самалёта ПО-2 і хутка ўзбіраецца на крыло. Яшчэ момант — і дзяўчына ў кабіне. Яна прабуе рычагі, аглядае прыборы.

Вось і сігнал да палёту. Самалёт віхрам зрываецца з месца і пасля невялікага разбегу ўзрывае ў паветра.

— Дасканалы старт, — заўважае інструктар Мінскага аэраклуба Д. Брэдзіхін.

Вядзе самалёт студэнтка Мінскага медыцынскага інстытута Ала Уласава. Дзяўчына з дзіцячых год шалюбіла аэраспорт і цяпер аддае яму ўвесь вольны час.

Ала Уласава ўмее не толькі добра кіраваць самалётам. У аэраклубе яна вядома і як выдатная парашутистка. На яе рахунку звыш сарака парашутных прыжкоў.

Сёлета Ала Уласава заканчвае трэці курс медыцынскага інстытута. Яна добра паспявае і праз пару год атрымае спецыяльнасць урача. Мара дзяўчыны — прымяніць свае здольнасці ў паветры, стаць бортурачом.

Аэраспортам і парашутизмам у Мінскім аэраклубе займаецца многа дзяўчат. Сярод іх ёсць работніцы прамысловых прадпрыемстваў, студэнткі, служачыя ўстаноў.

Ірына Гарбатава — работніца абутковай фабрыкі імя Тэльмана — авалодала парашутным спортам толькі год назад. Не глядзячы на гэта, яна зрабіла ўжо больш як 80 прыжкоў. Звыш шасцідзесяці прыжкоў — у яе сяброўкі Людмілы Панкевіч. Дзяўчаты ў дасканаласці авалодалі парашутизмам і часта дэманструюць высокае спартыўнае майстэрства. Сёлета Людміле Панкевіч прадастаўлена права абараняць спартыўную чэсць рэспублікі на спаборніцтвах, якія адбудуцца ў Маскве.

Цудоўная будучыня ў шчаслівых савецкіх дзяўчат. Светлыя шляхі адкрыты перад імі савецкаю ўладай.

В. ГРЫНЬКО

На здымках: Ала Уласава ў лабараторыі інстытута (унізе) і за штурвалам самалёта (у авале).

Фото М. Лазарава

ХАРЧАВАННЕ ЖАНЧЫН У ПЕРЫЯД ЦЯЖАРНАСЦІ І КАРМЛЕННЯ ДЗІЦЯЦІ

Правільная арганізацыя харчавання жанчыны на працягу ўсяго перыяда цяжарнасці і кармлення дзіцяці стварае найбольш удзячныя ўмовы для развіцця плода, нармальнага росту і развіцця дзіцяці ў перыяд яго кармлення матчыным малаком, а таксама для захавання здароўя маці. Вядома, што нават калі харчаванне цяжарнай жанчыны ў якіх-небудзь адносінах недастаткова, то плод, які развіваецца, атрымлівае ад арганізма жанчыны ўсе неабходныя для яго

вяшчэствы. Гэта можа неспрыяльна аддзяцца на арганізм маці. Так, часам у цяжарных жанчын псуюцца зубы, што бывае вынікам недахопу кальцыя, так неабходнага для развіцця касцянай тканіны плода. Пры няправільным харчаванні ў перыяд цяжарнасці могуць праявіцца і іншыя парушэнні ў арганізме жанчын — малакроўе, гіпавітамінозы, агульнае знесіленне. А тым часам цяжарнасць і кармленне дзіцяці з'яўляюцца натуральнымі фізіялагічнымі актамі,

і пры правільным агульным рэжыме жыцця арганізм маці не павінен пацярпець.

Трэба найперш, каб страва цяжарнай жанчыны і кормячай маці была дастаткова па каларыйнасці і заключала ў сабе неабходную колькасць бялка. Для дарослай жанчыны ў звычайных умовах даволі мець у сутачным рацыёне ад 1 да 1,5 г бялка на 1 кг вагі; у перыяд-жа цяжарнасці і кармлення дзіцяці гэтая норма павінна быць павялічана да 2 г.

У апошнія месяцы цяжарнасці ў страве жанчыны павінны пераважаць малочна-раслінныя прадукты, у якіх заключаецца дастатковая колькасць бялкоў; мяса-ж, варанае або паравое (нясмажанае), можа ўводзіцца ў рацыён, але ў абмежаванай колькасці і не штодня, а два-тры разы на тыдзень.

Харчаванне цяжарных і кормячых жанчын павінна быць рознастайным і заключаць у сабе дастатковую колькасць свежай гародніны, а ў летне-асенні перыяд — зелені, ягад і фруктаў. Акрамя ўзмоцненай патрэбы ў бялку арганізм жанчыны ў гэтыя перыяды мае патрэбу таксама ў павышанай колькасці мінеральных вяршчэстваў, асабліва ў кальцыі і фосфары, а таксама ў вітамінах А, D, С і інш.

Калі для дарослага чалавека сутачная норма кальцыя раўняецца ў сярэднім 0,7 г, а норма фосфара — 1,5 г, то для цяжарных жанчын неабходна кальцыя каля 1,5 г і фосфара 2 — 2,5 г у суткі. З гэтай прычыны для жанчыны ў гэтыя перыяды, як і для арганізма дзіцяці, які расце, асаблівае значэнне набывае малако, як галоўнейшая крыніца кальцыя, фосфар-жа паступае разам з самымі рознастайнымі прадуктамі расліннага і жывёльнага паходжання.

Колькасць вітаміна С, неабходнай для падтрымання здароўя маці і для правільнага развіцця плода і нованароджанага дзіцяці, павінна быць павышана ў параўнанні са звычайнай нормай дарослага чалавека; рэкамендуецца ў сутачным рацыёне цяжарнай і кормячай жанчыны мець каля 100 мг вітаміна С (аскарбінавай кіслаты). Колькасць

вітаміна А і D таксама павінна быць павышана ў параўнанні са звычайнай фізіялагічнай нормай. У летні перыяд неабходна для гэтай мэты выкарыстаць зелені, багатую каратынам — салату, шпінат, маладое бурачнае бацвінне і інш., а ў асенне-зімовы перыяд — моркву як у сырым выглядзе, так і ў выглядзе розных блюдаў.

Крыніцы вітаміна D — малако, яечны жаўток, пячонка, а ў некаторых выпадках і рыбі тлушч, колькасць якога ўстанаўляецца ўрачом.

Харчаванне жанчын у перыяд цяжарнасці і кармлення дзіцяці павінна быць чатырохразовым. Не трэба ўжываць адразу занадта аб'ёмную страву — лепш падзяліць яе на невялікія порцыі.

Час прыёму стравы на працягу дня найбольш рыцыянальна ўстанавіць наступным чынам: 1-е снеданне — ад 7 да 9 гадзіны раніцы, 2-е снеданне — ад 11 да 1 гадзіны, абед — ад 5 да 7 гадзіны вечара і вячэра (лёгкай) — ад 10 да 11 гадзіны вечара.

Гэты рэжым можа быць зменены, але важна, каб гадзіны снедання, абеду і вячэры былі цвёрда ўстаноўлены і каб не было вялікіх перапынкаў у прыёме стравы.

Улічваючы, што чай і натуральны кофе змяшчаюць некаторыя ўзбуджаючыя вяршчэствы, рэкамендуецца ўжываць нямоцны чай і кофе-сумесь: у гандлёвай сетцы заўсёды ёсць некалькі гатункаў такіх сумесей (кофе «Наша марка», «Здароўе» і інш.).

(З кнігі «О вкусной и здоровой пище»).

АДКАЗЫ НА КРАСВОРД, ЗМЕШЧАНЫ У № 6 ЧАСОПІСА

Па гарызанталі:

1. Фармацэўт. 4. Качан. 5. Сюіта. 7. Амлет. 9. Брыль.
10. Зброя. 14. Вышыня. 15. Спакуса. 16. Нарада. 20. Адклад.
21. Сыч. 22. Парнік. 26. Соты. 27. Мехаізатар. 28. Урна.
31. Прыпеў. 32. Пай. 33. Півоня. 36. Даярка. 38. Барытон.
39. Хібіны. 43. Лазня. 44. Брыво. 46. Аўтол. 47. Судак.
48. Дудка. 49. Падкормка.

Па вертыкалі:

1. Фанера. 2. Азія. 3. Тварог. 4. Кулеш. 5. Сельпо. 6. Азбест.
8. Траса. 11. «Яніка». 12. Актывізацыя. 13. Фауна. 14. Веласіпед.
17. Абставіны. 18. Габелен. 19. Сакавік. 20. «Астап».
23. Карэя. 24. Паз. 25. Лад. 29. Шышка. 30. Поліс. 34. Каунас.
35. Бобрык. 37. Ярына. 40. Імгла. 41. Паклёп. 42. Зводка.
45. Ядро.

Заўвага рэдакцыі: У гэтым красвордзе пытанне 34 трэба чытаць: «Горад брацкай рэспублікі».

ПАРАДЫ ЎРАЧА

СТРАЎНІКАВА-КІШАЧНЫЯ ЗАХВОРВАННІ, ІХ ЛЯЧЭННЕ І ПАПЯРЭДЖАННЕ

Настаў гарачы летні час. Летам, як звычайна, расце колькасць выпадкаў вострых страўнікава-кішачных захворванняў. Тлумачыцца гэта часткова тым, што гарачынёй такія прадукты, як мяса, рыба, малако, смятана, грыбы, каўбасы, вельмі хутка пачынаюць псавання, калі іх своечасова не спажываюць і не трымаюць у належных санітарных умовах.

Вострыя катары страўніка (гастрыты) выклікаюцца таксама мясцовым раздражненнем страўніка хімічнымі вяршчэствамі, якія трапляюць у страўнік разам з ядой.

Цяжкая, залішняя, папсаваная страва, ужыванне вялікай колькасці алка-

гольных напіткаў, лякарстваў таксама выклікае вострыя катары страўніка. Пры вострых інфекцыйных захворваннях часта назіраюцца вострыя катары страўніка і кішачніка. Пры вострым катары страўніка хворы звычайна скардзіцца на цяжар і боль пад лыжачкай, млоснасць, тухлую адрыжку, ваніты спачатку стравай, потым паўторна жоўцю, на запор або панос і дрэнны пах у роце.

У больш цяжкіх выпадках пазышаецца тэмпература, хворага пачынае трэсці. Язык пакрываецца белым налётам, живот уздуваецца, адчуваюцца болі пад лыжачкай.

Вострыя катары страўніка пачынаюцца

надта бурна, але праз кароткі час (2—3 дні) праходзяць і, калі былі своечасова прыняты меры, хутка канчаюцца поўнай папраўкай. Калі-ж вострыя катары страўніка лечацца няправільна, то пераходзяць у працяглыя, або хронічныя захворванні.

Лячэнне вострых катараў страўніка заключаецца ў голадзе і пасцельным рэжыме. Пры ўпартых ванітах прымаюць страўнік цёплай вадой або даюць піць не менш 5—6 шклянак вады з марганцава-кіслым каліем (па 2—3 крупінкі на шклянку), а таксама ўводзяць слабительнае (солі або касторку). Пры болях прыкладаюць да жывата грэлку або бутэльку з гарачай вадой.

Усё гэта робіцца пад наглядом урача. У далейшым — дыета, якую паступова расшыраюць (мяса і рыбу не ўжываць на працягу 5—6 дзён).

Вострыя катары страўніка нярэдка выклікаюцца таксама атручваннем нядобрайкаснай стравай, а таксама пранікненнем у кішачнік бактэрый (кішачнай палачкі). Хвароба пачынаецца стратай апетыту, млоснасцю, спіначэннем, паносамі, ванітамі, болямі ў абсягу страўніка. Пры паносах стул бывае спачатку з дрэнным пахам, кашыцападобны, потым вадзяністы, амаль без усякага паху. Часта бываюць ваніты з рэшткамі ежы, млоснасць, частая ікота. Язык у хворага абкладзены, сухі. Твар бледны. Жывот уздуты ад вялікага скаплення газаў. Пры вельмі частых паносах жывот становіцца ўпалым. Пры ашчупванні адчуваюцца болі, асабліва ніжэй пупка. Калі ў наяўнасці камбінаванае захворванне — востры катар страўніка і кішачніка, то пераважаюць страўнікавыя сімптомы (ваніты і млоснасць), пры востра-кішачных — вельмі часты стул і ложныя пазывы на стул.

Вельмі востра працякаюць так званыя атручванні стравай — ад стравы, заражанай мікробамі, часцей за ўсё ад мяса, заражанага асобымі мікробамі яшчэ пры жыцці жывёлы, а таксама пасля забою, пры няправільнай раздзелцы тушы або пры транспартыроўцы і няправільным захаванні. Мясны фарш у летні час вельмі хутка псуецца і з'яўляецца спажывым асяроддзем для бактэрый. Мясны студзень і рыба таксама ў гарачыню хутка псуюцца. Іх трэба спажываць на першы-ж дзень прыгатавання.

Вострыя катары страўніка патрабуюць строгага пасцельнага рэжыму і голаду ў першыя два дні, затым ашчаднай дыеты (чай не салодкі, сухары белыя, рысавы адвар, слізистыя супы з нязначнай колькасцю слівачнага масла, працёртыя кашы, кісель з чарніц, працёртыя яблыкі). Лякарствы прызначаюцца ўрачом, які лечыць хворага.

Асноўнымі прафілактычнымі мерапрыемствамі ў барацьбе з вострымі страўнікава-кішачнымі захворваннямі з'яўляюцца: захаванне строгіх санітарных правіл прыгатавання яды; утрыманне пасуды ў абсалютнай чысцяце; абавязковае мыццё рук гарачай вадой перад прыгатаваннем яды, а таксама перад ядой; захаванне прадуктаў у прахладным месцы; прамыванне гарачай вадой гародніны і фруктаў перад спажываннем. У летні час вельмі важна знішчыць у памяшканні мух — расаднікаў інфекцыі, не піць сырой вады, максімальна абмежаваць ужыванне прадуктаў, якія хутка псуюцца (мяса, асабліва свіное, мясны фарш, мясны студзень і да т. п.). Пры вострым захворванні як мага хутчэй зварацца да ўрача.

Вельмі трэба сцерагчыся дзіцячых захворванняў. Дзеці, асабліва ранняга ўзросту, надта цяжка пераносяць вострыя страўнікава-кішачныя захворванні. Пры кармленні дзяцей у гарачы час трэба прадумаць і ўлічыць усё сказанае вышэй. Пры вострым захворванні дзіцяці неабходна безадкладна выклікаць урача-педыятра.

Урач А. ЮФФЕ.

Парады гаспадыням

ВАРЭННЕ

Варэнне можна гатаваць з любых ягад і фруктаў.

Ягады і фрукты для варэння трэба адбіраць свежыя, непераспелыя.

На кожны кілаграм фруктаў або ягад трэба браць не менш 1 кг цукру. Гэта дае магчымасць атрымаць пры варцы варэння дастатковую колькасць сіропу, у якім фрукты або ягады добра захоўваюць сваю форму, што надае варэнню прыемны выгляд. Акрамя таго варэнне, зваранае пры правільных суадносінах колькасці пладоў і цукру, значна больш стойка пры захаванні.

Варыць варэнне можна не толькі на цукры, але і на мёдзе, які належыць браць у той-жа колькасці, як і цукар. Можна браць папалам цукар і мёд або дадаваць у цукар невялікую колькасць патакі, што захоўвае варэнне ад зацукравання.

У большасці выпадкаў варка варэння пачынаецца з прыгатавання сіропу. У неглыбокі медны таз або алюмініевую каструлю трэба пакласці адважаную колькасць цукру, наліць ваду (у колькасці, указанай у рэцэптах) і кіпяціць да поўнага растварэння цукру. Пасля таго зняць сіроп з агню, пакласці ягады або фрукты, зноў паставіць на агонь, даць закіпець на моцным агні, злёгка ўстрэсваючы пасуду, каб ягады або фрукты пагрузіліся ў сіроп.

Пры даварванні варэння трэба знімаць пенку і злёгка ўстрэсваць пасуду. Вельмі важна вызначыць момант гатоўнасці варэння, паколькі ад гэтага залежыць яго якасць і працягласць захавання.

Гатоўнасць варэння вызначаецца па наступнай прымеце: калі кропля сіропу, налітая на сподачак, не расплываецца, а захоўвае сваю форму, варэнне можна лічыць гатовым. Акрамя таго, у гатовым варэнні ягады або фрукты не ўсплываюць наверх, а роўнамерна размеркаваны ў сіропе і, у большасці выпадкаў, робяцца празрыстымі. З гатовага варэння зняць пенку, даць астынуць, а затым ужо перакласці ў слоік, які неабходна накрыць вільготнай пергаментнай паперай і абвязаць шпагатам.

Захоўваць варэнне трэба ў сухім прахладным месцы.

ВАРЭННЕ З СУНІЦ

Суніцы асцярожна перабраць, каб не памяць ягады, выбраць галінкі, лісточкі і няспелыя ягады. Прыгатаваць сіроп, зняць з агню і асцярожна апусціць у сіроп ягады. Таз злёгка ўстрасануць для таго, каб ягады пагрузіліся ў сіроп, зноў паставіць на агонь, даць закіпець, зняць пенку і варыць на слабым агні да гатоўнасці.

На 1 кг суніц — 1 кг цукру, 1/2 шклянкі вады.

ВАРЭННЕ З КЛУБНІКІ

Клубніку перабраць, аддзяляючы сцеблячкі разам з падвяночкамі. Прыгатаваць сіроп, зняць з агню і апусціць у сіроп ягады. Пасуду асцярожна ўстрасануць, каб ягады пагрузіліся ў сіроп, і на слабым агні варыць да гатоўнасці.

Калі ягады клубнікі вельмі сакавітыя, трэба перад варкай пакласці іх на блюда, засыпаць паловай колькасці цукру, узятага для варкі, і паставіць на 5—6 гадзін у прахладнае месца. Пасля зліць сок, які пры гэтым утварыўся, дадаць у яго астатнюю колькасць цукру і зварыць сіроп без дабаўлення вады.

На 1 кг клубнікі — 1 кг цукру, 1/2 шклянкі вады.

ВАРЭННЕ З ВІШНІ

Ягады перабраць, прамыць у халоднай вадзе; выняць з ягад костачкі. У таз для варэння ўсыпаць цукар, уліць ваду, размяшаць і даць ускіпець. У гарачы сіроп пакласці ягады і варыць да гатоўнасці.

На 1 кг вішні — 1 1/2 кг цукру, 3/4 шклянкі вады.

ВАРЭННЕ З АГРЭСТУ

Зялёны (недаспелы), ачышчаны ад зярнятак агрэст прамыць, пакласці ў міску. Спрыснуць гарэлкай, некалькі раз устрасануць і паставіць у халоднае месца (пажадана на лёд) на 5—6 гадзін. Пасля гэтага падрыхтаваць сіроп, пакласці ў яго агрэст, загада адкінуць на сіта, і варыць да гатоўнасці.

На 1 кг агрэсту — 1 1/2 кг цукру, 3/4 шклянкі вады.

Вучыцца вышываць

У мінулым пумары мы азнаёміліся з тым, як вышываюцца кветкі рамашкі і васілька. Цяпер раскажам, як вышываецца мак.

Мак — вельмі пашыраная кветка. Найчасцей сустракаюцца два віды маку — махровы і прсты. Афарбоўка маку самая рознастайная. Не бывае толькі сіняга і чорнага колераў. Для вышыўкі бяруць звычайна прсты мак, бо яго лягчэй перадаць ніткамі. Прсты мак можа мець ад чатырох да шасці пялёсткаў, размешчаных вакол галоўкі, таму мы іх бачым з абодвух бакоў. У залежнасці ад таго, з якога боку разглядаць кветку, яна нам здаецца адкрытай, закрытай і поўзакрытай.

На рыс. 1 вы бачыце адкрыты мак. Для вышывання яго бярыце тры тоны нітак таго колеру, які падобралі. Першы і другі пялёсткі вышывайце аднолькава. Яны адрозніваюцца толькі напрамкам шва. Зверху кладзіце першы тон, потым другі і нарэшце трэці. Сачыце за тым, каб адзін тон уваходзіў у другі, тады цені на кветцы размяркуюцца правільна. Трэці і чацвёрты пялёсткі вышывайце таксама аднолькава, пачынаючы з першага і канчаючы трэцім тонам. Пялёсткі пяты і шосты адварнуліся ўніз. Таму пяты пялёстак пачынайце з другога тону, за ім кладзіце першы тон і канчайце другім тонам. А шосты пялёстак пачынайце з першага і канчайце другім тонам.

Штрыхі на пялёстках паказваюць напрамак шва, а папярочныя лініі і лічбы паказваюць, дзе і які тон павінен класціся.

У сярэдзіне кветкі відаць зусім адкрытую галоўку маку. Самую макуку вышывайце трыма тонамі зелені. Пачынайце яе другім тонам, сярэдзіну зашывайце першым і заканчвайце кветку таксама другім тонам. Верхнюю частку галоўкі зашывайце пецельным швом так, каб усе ніткі праходзілі праз адзін пункт у цэнтры (рыс. 2).

Вакол вышытай галоўкі пасадзіце тычынкі. Для тычынак бярыце сумесь з чорнай, белай і салатавай нітак і вышывайце тычынкі вузельчыкамі, як паказана на рыс. 2.

Закрыты мак (рыс. 3) мае чатыры пялёсткі: два ніжнія — ліцавыя, два верхнія — споднія. Ліцавыя пялёсткі вышываюцца ніткамі двух тонаў, пачынаючы з другога і канчаючы трэцім. Два верхнія, споднія, вышываюцца так: спачатку кладзецца другі тон, затым першы, і канец зашываецца зноў другім тонам. Першы тон пасярэдзіне кладзецца для таго, каб пялёстак меў выпуклую форму.

На рыс. 4 вы бачыце поўзакрыты мак.

Пялёсткі II, III, IV і V ліцавыя і вышываюцца амаль аднолькава. Адметныя адзін ад другога толькі напрамкам шва. Вышываюцца ніткамі трох тонаў. Спачатку кладзецца першы тон, затым другі і нарэшце трэці. Пялёсткі I і VI таксама ліцавыя, але шыюцца інакш: пачынаюцца з другога тону, за ім кладзецца першы тон, за першым — другі, і канец пялёстка зашываецца трэ-

цім тонам. Пялёсткі VII і VIII споднія. Паколькі на іх ёсць адвароты, шыюцца яны інакш, чым усе астатнія пялёсткі. Ад адваротаў пачынайце вышываць гэтыя пялёсткі ніткамі другога тону, затым кладзіце першы і канчайце другім тонам. Адварот вышывайце так. Спачатку зашыўце ўвесь адварот прстай ніткай тамбурным швом. Паверх перакрыйце адварот касой гладдзю ніткамі першага тону таго колеру, якім вышываецца мак. Напрамак швоў на пялёстках і адваротах на рысунку паказаны штрыхамі.

У поўзакрытым маку відаць толькі частку галоўкі, якую вышываюць як і цэлую. Вакол галоўкі на ліцавыя пялёсткі садзяць тычынкі.

На рыс. 5 паказаны адкрыты і закрыты бутон маку. Закрыты бутон шыецца так. Тая частка бутона, якая абазначана лічбай I, зашываецца прамой гладдзю ніткамі двух тонаў. Спачатку кладзіце другі тон, сярэдзіну зашывайце першым і канец зноў другім тонам. Частку, абазначаную лічбай II, зашывайце касой гладдзю ніткамі макавай зелені другога тону, тады II частка бутона не сальецца з I.

Адкрыты бутон зашываецца акурат гэтак сама, як і закрыты. Адну палову бутона зашывайце ніткамі двух тонаў прамой гладдзю, а другую палову зашывайце касой гладдзю ніткамі аднаго тону.

Пялёстак, які паказаўся знутры, вышывайце другім і трэцім тонамі нітак таго колеру, якім вы будзеце вышываць мак.

Напрамак шва і размяшчэнне тонаў паказана на рыс. 5.

Лісці маку, як і ўся макавая зелень (сцябло, галоўка, бутон), маюць сіняватае адценне. Зелень маку падобна да зелені рамашкі, але значна цямнейшая і з большай сінявой.

На рыс. 6 — прамы ліст. Каб вышыць яго, падбярыце два-тры тоны зелені з сінявой. Ліст падзяляецца на дзве паловы жылкай. Кожную палову ліста дзяліце на дзве часткі. Верхнюю частку пачынайце з першага тону і канчайце другім, а ніжнюю — з другога і канчайце першым.

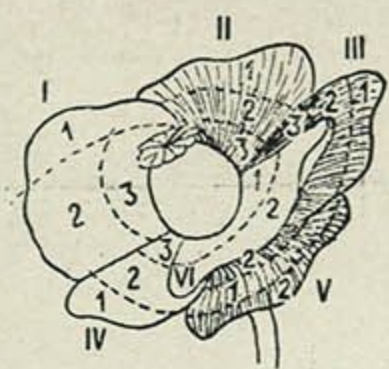
Калі на вашым рысунку трапіць вялікі ліст і вам прыдзецца рабіць буйныя сцёжкі, то падзяліце кожную палову такога ліста на тры часткі і вышывайце яго ў тры тоны.

На рысунку часта сустракаецца ліст загорнуты або з адваротам. Адгорнутую частку такога ліста вышывайце самым светлым тонам нітак макавай зелені, каб аддзяліць яе ад астатняй плошчы ліста.

На вышыты ліст кладзіце жылкі трэцім тонам нітак макавай зелені. Сцябло маку зашывайце другім тонам нітак макавай зелені без адценняў касой гладдзю (рыс. 6). Каб сцябло здавалася выпуклым, падкладзіце яго прстай ніткай, а зверху перакрыйце зеленню.

З кветак, якія мы разгледзелі, можна скласці рысунак і выкарыстаць яго на газетніцу або малюнак.

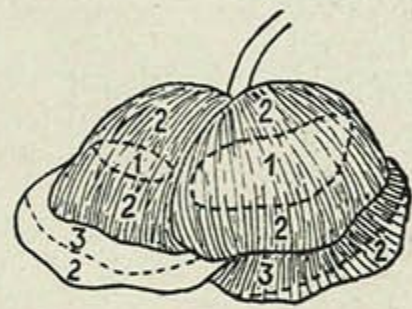
Н. МАЦЮШЧАНКА

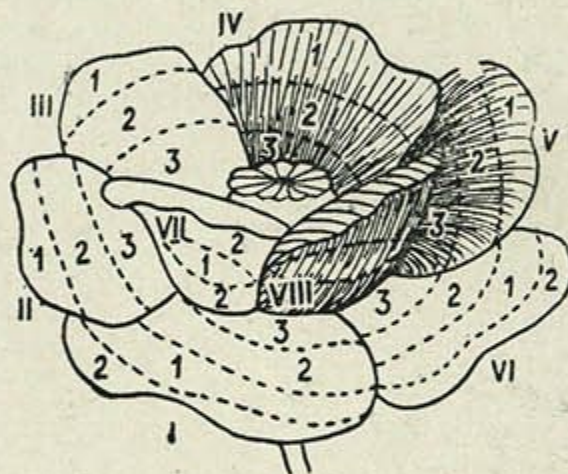
1

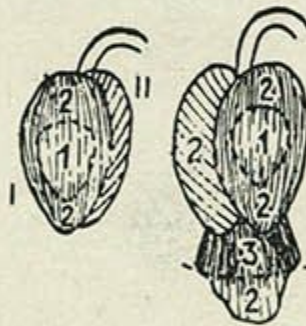
2

3

4

5

6

Адказны рэдактар: А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. Абушэнка, М. Н. Барсток, Г. Л. Дазорцава, А. Н. Захарава, М. Ф. Нікіфарава, Ф. А. Новікава, А. І. Федасюк, В. І. Філіпава.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке. Издание ЦК КП(б)Б.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна 55, пакой 23. Тэлефон 2-33-03.

Друк. арк. 3. Вуч.-аўт. арк. 4.

АТ 74120 Тыраж 25.000 экз.

Падпісана да друку 17/VII-52 г.

Зак. 342.

Друкарня імя Сталіна. Мінск. Пушкіна 55.

Цана нумара 1 р. 50 к.

Да гэтага нумара прыкладаецца выкрайка.

9 5 9 6

У ЧАС АДПАЧЫНКУ.
Усесаюзная мастацкая выстаўка.

Е. Табакова.

61 cm. — 3 m. 7 cm.

Перед куртки	00-00-	1 дет.
Сличко " "	0 ~ 0 ~	1 " "
Пояс " "	1-1-1-	2 " "
Рукав	— — —	2 " "
Воротник	~ ~ ~ ~ ~	1 " "
Карман	-X-X-	1 " "
Планка верх.	1---1---	1 " "
Планка нижн.	0/0-0/0	1 " "
Планка кармана	— — —	1 " "
Мамкет	→ → →	2 " "
Зар шланжик	—000-000	2 " "
Перед " " " "	— " —	2 " "
Пояс к зоду.	-XXX-	1 дет.
Пояс к переду.	" " " " "	1 " "
Мамкет к шланжикам	—000-000	2 " "

